

CENTRUM PRO LIDSKÁ PRÁVA A DEMOKRACII

Bulletin lidských práv

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

květnové číslo otevíráme textem Pavla Doubka, který se věnuje přesunu lidskoprávní agendy z Úřadu vlády na jednotlivá ministerstva a dopadům tohoto kroku. Jde o demontáž lidskoprávní agendy?

V sekci mezinárodní trestní spravedlnosti se Alžběta Frommerová zabývá výroční zprávou TRIAL International o uplatňování univerzální jurisdikce při stíhání nejzávažnějších mezinárodních zločinů.

Adéla Krejčířová z evropské sekce navazuje analýzou rozsudku SDEU, který potvrdil, že maďarské anti-LGBTIQ+ zákony porušují unijní právo i základní hodnoty EU. Anna Slezáková se v článku zaměřuje na rozhodování ESLP týkající se maďarských doživotních trestů a práva na propuštění.

V části mezinárodní politiky, byznysu a lidských práv se Madlen Seibertová zaměřuje na politické změny v Nepálu po nástupu premiéra Bálandra Šáha a na výzvy, které nová vláda musí řešit. Klára Čepičková přibližuje aktuální Index svobody tisku, který dosáhl nejhorsích hodnot za posledních 25 let.

Českou sekci otevírá Ondřej Kučera textem o adhezním řízení v případech sexuálního násilí a novém rozhodnutí Ústavního soudu zdůrazňujícím nutnost řádného odůvodnění náhrady újmy. Marika Staňková se věnuje rozsudku Nejvyššího soudu, který vytkl odvolacímu soudu nesprávnou práci se znaleckými posudky v citlivém případě úmrtí novorozence.

Přejeme Vám příjemné čtení.

Kolektiv Centra pro lidská práva a demokracii

Obsah

Téma	 	3
• Soumrak lidskoprávní agendy na Úřadu vlády?		3
1) Mezinárodní trestní spravedlnost	 	10
• Stíhání mezinárodních zločinů bez hranic: Výroční zpráva o univerzální jurisdikci		10
• Aktuality sekce Mezinárodní trestní spravedlnost		14
2) Evropský systém ochrany lidských práv	 	16
• Maďarsko kvůli anti-LGBTIQ+ zákonům porušuje své povinnosti vůči EU		16
• Doživotí za mřížemi a právo na naději		19
• Aktuality sekce Evropský systém ochrany lidských práv		22
3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva	 	24
• Před novou nepálskou vládou stojí velká očekávání i složité výzvy		24
• Svoboda tisku ve světě		28
• Aktuality sekce Mezinárodní politika, byznys a lidská práva		31
4) Česká republika a lidská práva	 	33
• Adhezní řízení jako nástroj ochrany obětí sexuálního násilí		33
• Odvolací soud pochybil při práci se znaleckými posudky v citlivém případě týkající se úmrtí novorozence		35
Monitoring lidskoprávních publikací		37
Redakce Bulletinu		38

Ilustrativní foto. Autor: Madlen Seibertová, 2017. Upraveno: oříznutí.

SERVIS PRO ZÁJEMCE O LIDSKÁ PRÁVA NA WEBU CENTRA

Pokud se zajímáte o lidská práva, na webu Centra najdete řadu zajímavých informací. V sekci Blog naleznete další zajímavé krátké články či rozhovory s významnými osobnostmi a v sekci Akce se dozvíte, jaké konference a odborné diskuze jsme uspořádali nebo právě chystáme.

Na webu máme rovněž například seznam letních škol, kterých se můžete zúčastnit, včetně potřebných termínů, dále manuál výzkumu lidských práv s řadou odkazů na užitečné zdroje a relevantní instituce, a další užitečné informace.

Více na www.centrumlidskaprava.cz

Téma

Soumrak lidskoprávní agendy na Úřadu vlády?

*Pavel Doubek**

S účinností od 1. července přechází lidskoprávní agenda z Úřadu vlády pod jednotlivá ministerstva. Stalo se tak rozhodnutím vlády a podpisem tzv. delimitačních protokolů, kterými se jednotlivé lidskoprávní odbory a oddělení převádí pod gesce ministrů. Toto rozhodnutí vyvolalo kritiku ze strany odborné veřejnosti, spustilo vlnu rezignací, a dokonce vyústilo v historicky první stávkou úředníků ve Strakově akademii. Je tímto rozhodnutím skutečně ohrožena ochrana lidských práv nebo jde o plané obavy?

Přesun agend za 19 dní

Tektonické pnutí v lidskoprávní agendě odstartovalo dne 18. května 2026, kdy vláda přijala usnesení č. 302, o přesunu některých agend Úřadu vlády České republiky (dále jen „usnesení“). K tomuto rozhodnutí došlo bez veřejné debaty s odbornou veřejností, jakož i se zaměstnanci Úřadu vlády, kteří byli postaveni před „hotovou věc“, čímž mělo podle nich dojít k porušení zákona o státní službě.[1] Ve snaze zvrátit toto rozhodnutí se již 20. května na předsedu vlády obrátili otevřeným dopisem zástupci a zástupkyně poradních orgánů vlády zastupující občanskou společnost. Dopis podepsalo 62 expertek a expertů z poradních orgánů. Nesouhlasně se vyslovil též Výbor pro práva cizinců, který 28. května přijal usnesení, kterým s rozhodnutím vlády vyjádřil nesouhlas a varoval před oslabením lidskoprávní agendy. Dne 1. června se uskutečnila výstražná stávka „O nás bez nás“ [2] a o tři dny později se na půdě Poslanecké sněmovny konal kulatý stůl nazvaný „Budoucnost lidskoprávní agendy v ČR?“, kterého se zúčastnili zástupci odborné veřejnosti,

Nad lidskými právy se stahují mračna [1]

nevládních organizací a další relevantní aktéři působící v oblasti lidských práv. Proti přesunu agend se vymezil rovněž ombudsman a dětský ombudsman. V mezidobí začaly navíc jako projev odporu přicházet rezignace mnoha odborníků ze zasažených poradních orgánů. Rezignací se sešlo více než padesát a přibývají další. Dne 5. června situace eskalovala historicky první stávkou zaměstnanců Úřadu vlády, které se zúčastnilo 58 zaměstnanců. Navzdory široké kritice ze strany odborné veřejnosti, volání po debatě a probíhající stávce vlastních zaměstnanců, byl formální přesun agend ještě tentýž den uzavřen.

System, který fungoval 30 let

Kořeny institucionálního zázemí lidských práv na Úřadu vlády sahají do 90. let minulého století. Jak připomíná Lubomír Majerčík, s první podrobnější představou o vnitrostátní lidskoprávní politice přišla vláda Miloše Zemana, která ve svém programovém prohlášení slibovala prosazovat „*vytvoření mechanismu na sledování stavu dodržování lidských práv propojeného s legislativním procesem*“. Tento mechanismus formálně vznikl v roce 1998, kdy byla na úrovni vlády zřízena Rada vlády pro lidská práva, zmocněnec pro lidská práva a zastřešující specializovaný úřednický aparát Úřadu vlády. Jak uvádí dále Majerčík, „*začlenění zmocněnce na Úřadu vlády má svou logiku – ze zmocněnce se stává nadresortní orgán, nepodléhající působnosti jednoho ministerstva a představám konkrétního ministra (a strany). Agenda lidských práv je průřezová, dotýká se více resortů, je proto praktičtější, když je tento post ustavený mimo ně.*“

Klíčovým hráčem v utváření lidskoprávní politiky státu je Rada vlády pro lidská práva. Jedná se o poradní orgán vlády složený ze zástupců státní správy a občanské veřejnosti, který se schází několikrát do roka a jeho hlavním úkolem je dohled nad dodržováním lidských práv, předkládání konkrétních návrhů, připomínkování právních předpisů, sledování naplňování mezinárodních závazků apod. Rada se však neobejde bez odborného zázemí, které představuje její sekretariát. Ten administrativně a organizačně zabezpečuje její činnost, činnost jejích výborů a pracovních skupin, včetně programu a přípravy jejich zasedání. Je také kontaktním místem pro orgány Rady Evropy. Sekretariát Rady je organizačně začleněn do Odboru lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády a skládá se z tajemníka Rady a dalších zaměstnanců, kteří jsou zpravidla tajemníky výborů a pracovních skupin Rady. [3] Odbor poskytuje odborný servis také zmocněnkyni pro lidská práva. Ta je rovněž místopředsdkyní Rady.

Na obdobném základu vznikly další expertní rady, jako je Rada vlády pro rovnost žen a mužů, Rada vlády pro národnostní menšiny, či Rada vlády pro záležitosti romské menšiny. Všechny rady si dále zřizují specializované výbory a pracovní skupiny, které jsou složeny z řady odborníků na různé oblasti a přináší tak komplexní pohled na aktuální dění na poli lidských práv. Rovněž pro činnost těchto dalších rad a výborů je stěžejní jejich stále institucionální zázemí na Úřadu vlády,

Ministerstvo spravedlnosti [2]

dy, tedy existence jejich sekretariátů, respektive konkrétních odborů a oddělení, které jim zajišťují odpovídající odborný servis. Pavla Špondr Večl k tomu uvádí, že jde především o „*expertní zpracování příslušných agend – příprava strategií, akčních plánů, monitorovacích zpráv mezinárodních úmluv, připomínek k materiálům předkládaným vládě z pohledu dopadu na lidská práva nebo rovnost žen a mužů, apod.*“

Pro fungování politiky lidských práv v České republice je klíčová její koordinace na centrální úrovni a nadresortní přístup. Jelikož v zásadě každý lidskoprávní problém, má-li být efektivně řešen, přesahuje působnost jednoho ministerstva, je Úřad vlády místem, kde se průřezová témata potkávají a přijímaná řešení jsou komplexní a nezátížená „tunelovým viděním“. Uvedené lze ukázat na řešení odškodnění nedobrovolných sterilizací, legislativním vymezení domácího násilí, přístupem k obětem trestných činů, prevencí před

mučením, ochraně práv osob se zdravotním postižením, řešením neregistrovaných zařízení sociálních služeb atd. Úřad vlády funguje také jako klíčové připomínkové místo, na němž je „hlas znevýhodněných“ v legislativním procesu slyšet.

Z uvedeného vyplývá, že efektivní fungování politiky lidských práv v České republice stojí na symbióze mezi vládními radami, výbory, pracovními skupinami a zmocněnkyní na jedné straně a odborným a organizačním zázemím Úřadu vlády na straně druhé. Právě konkrétní odbory a oddělení Úřadu vlády zajišťují nezbytný expertní a administrativní servis, bez něhož by činnost rad, výborů i zmocněnkyně byla toliko formální. Přestože nejsou výstupy z těchto jednání pro vládu závazné, materiály vycházející z odborné a meziresortní diskuse šance na jejich schválení nepochybně zvyšují. Koncentrace lidskoprávní agendy na jednom místě je pro stát rovněž výhodná ekonomicky, neboť expertní činnost ze strany členů jednotlivých rad a výborů obvykle není nijak honorovaná a je vykonávána na dobrovolné bázi.

Stát si tak za bezmála 30 let vybudoval bez významnější finanční zátěže veřejných rozpočtů systém, který mu poskytuje stabilní odborný servis, jehož výsledky se následně promítají do konkrétních lidskoprávních politik a v konečném důsledku do zlepšování standardů života, svobody a bezpečnosti. Tento systém však nyní vláda opouští.

Jedná se však o důsledek dlouho neléčeného neudu, že po celé tři dekády nebyl systém nijak legislativně či ústavně zakotven a jeho efektivita tak ve značné míře vždy závisela na přístupu konkrétního vládního složení. Jak příznačně shrnul Majerčík, „v různých obdobích se přitom aktivita Rady, respektive jejich výborů, značně liší. Je to způsobeno jednak obsazeností/přetížeností sekretariátu Rady, jednak postojem člena vlády, který má lidská práva ve své agendě.“ Ačkoli je férové přiznat, že efektivita systému v čase kolísala a nešlo jistě o dokonalý mechanismus, aktuální „vystěhování“ lidskoprávní agendy z Úřadu vlády je krokem nevídaným a zřejmě také nevratným. Podle Moniky Šimůnkové, bývalé zmocněnkyně vlády pro lidská práva, byly tendence ze strany různých vlád k oslabení lidskoprávní agend časté, nicméně žádná se dosud neodvážila udělat takto závažný krok. Podle Šimůnkové je nynější přesun agend „nejdramatičtějším zásahem do lidskoprávní agendy na vládní úrovni za posledních 30 let.“

Monika Šimůnková s novináři po jednání na Úřadu vlády [3]

Co se kam přesouvá, co zůstává a co se zřizuje?

Podpis výše zmíněných delimitačních protokolů znamená, že se s účinností od 1. července přesouvá agenda lidských práv, včetně agendy práv menšin, rovnosti žen a mužů, osob se zdravotním postižením, práv obětí, cizinců, agendy závislostí a duševního zdraví. Tyto agendy si mezi sebe rozdělí ministerstvo spravedlnosti (MS), ministerstvo kultury (MK), ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) a ministerstvo zdravotnictví (MZDR).

Formálně změna znamená to, že na Úřadu vlády zaniká Odbor pro lidská práva a ochranu menšin, tedy odbor, který zajišťuje servis Radě vlády pro lidská práva a zmocněnkyni vlády pro lidská práva. Ten je nyní složen z dílčích pěti oddělení: Oddělení spolupráce s občanskou společností, Oddělení lidských práv a rovného zacházení, Oddělení národnostních menšin a romských záležitostí, Oddělení práv osob se zdravotním postižením a Oddělení paměťových agend.

Stejně tak zaniká Odbor rovnosti žen a mužů, jehož agenda přechází pod resort ministerstva spravedlnosti.

Oddělení spolupráce s občanskou společností a oddělení lidských práv a rovného zacházení se přesouvá pod MS. Sem se také přesouvá odbor rovnosti žen a mužů. Celkem by mělo být na MS přesunuto 22 tabulkových míst.

Oddělení národnostních menšin a romských záležitostí se rozdělí. Oddělení národnostních menšin přechází pod MK, přičemž romské záležitosti budou nově spadat pod MPSV. Sem se rovněž přesouvá oddělení práv osob se zdravotním postižením. Oddělení paměťových agend bylo rozhodnutím zrušeno bez náhrady. Odbor protidrogové politiky a oddělení duševního zdraví má nově spadat pod MZDR.

Formálně zůstává zachována role zmocněnkyně vlády pro lidská práva (Taťána Malá) i zmocněnkyně vlády pro záležitosti romské menšiny (Edita Stejskalová).[4] Zůstává rovněž formálně zachován systém expertních rad na úřadu vlády, kdy předsedou rad nadále zůstává předseda vlády. Nově dochází ke zřízení kanceláří vládních zmocněnců pro lidská práva a ochranu menšin a kanceláří vládních zmocněnců pro duševní zdraví a závislosti. [5]

Technický přesun nebo demontáž systému?

Vláda na svých internetových stránkách zveřejnila dokument „Odpovědi na časté otázky k přesunům agend“, v němž kritiku odborné veřejnosti odmítá a zdůrazňuje, že výsledkem přesunu bude naopak posílení uvedených agend a jejich efektivnější fungování. Vznikne nová kancelář zmocněnců, stejně tak zůstávají zachovány vládní rady, jejich výbory a podvýbory, přičemž v čele rad stojí nadále předseda vlády. Zdůrazňuje tedy, že nadresortní přístup, koordinace ze strany vlády a kontinuita agend zůstává zachována, přesouvá se toliko výkonná část těchto agend. Právě jednotlivá ministerstva mají totiž podle vlády potřebné nástroje, zkušenosti s implementací a přímou vazbu na praxi. Mění se toliko institucionální uspořádání agend, nikoli jejich obsah a kvalita.

Ze strany odborné veřejnosti je však k uvedenému patrná značná skepse.[6] Není totiž stále zřejmé, jak zůstane zachována stávající činnost a kontinuita rad a výborů, které formálně existují na úřadu vlády a podléhají vládě, když se jejich odborné administrativní zázemí přesouvá pod jednotlivá ministerstva a bude se řídit pokyny konkrétních ministrů.

V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že expertní rady a jejich výbory jsou konstruovány jako poradní orgány bez vlastní výkonné či implementační kapacity. Jejich činnost se typicky omezuje na

Odborné administrativní zázemí rad a výborů se přesouvá na vybraná ministerstva [4]

periodická zasedání (zpravidla několikrát ročně), v jejichž rámci projednávají, připomínají a odborně oponují materiály předkládané výkonným aparátem, který byl dosud institucionálně ukotven na Úřadu vlády. Samotné materiály tedy nejsou standardně produkovány poradními orgány, nýbrž jejich sekretariáty, které disponují potřebným odborným zázemím. Konkrétní materiál, který iniciuje poradní orgán, je následně zpracován odborným aparátem a zpravidla je jako doporučení předložen k projednání vládě danou Radou vlády.

Dojde-li k oddělení výboru či rady od tohoto institucionálního zázemí, fakticky to znamená, že poradní orgán zůstane „viset ve vzduchoprázdnu“, protože nebude mít odborný aparát, který by mu připravoval podklady, ale například i zajistil technické zázemí. Stejně tak může být rozbita institucionální cesta k tomu, aby se jednotlivé

materiály dostávaly na vládní úroveň. Na tomto nemění nic ani skutečnost, že formálně zůstává zachována pozice zmocněnkyně, neboť ty rovněž nedisponují žádným odborným aparátem a nemohou ani samy předkládat materiály na jednání vlády. Stejně tak problém sám o sobě neřeší ani vytvoření nových kancelářů zmocněnců.

Pavla Špondr Večl dále upozorňuje, že pakliže nebude mít zmocněnkyně pro lidská práva vlastní odborný aparát, nebude mít zřejmě kapacitu k připomínkování materiálů předkládaných vládě, především pak v rámci tzv. vnějšího připomínkového řízení. Připomínkování legislativy v oblasti lidských práv tak bude fakticky probíhat přes jiné resorty nebo jejich úředníky, kteří nemusí mít odpovídající specializaci na tuto agendu. Tím však dochází k oslabení koordinace i vyjednávací síly v rámci připomínkového řízení, což může vést k neefektivnímu nebo roztržitému prosazování ochrany lidských práv.

V novém uspořádání agend se tak faktická odpovědnost za jejich přípravu i prosazování nevyhnutelně přesouvá na jednotlivá ministerstva, která nesou jak obsahovou, tak procesní odpovědnost za výstupy vůči vládě. Představa, že tuto roli může plnohodnotně suplovat koordinační funkce zmocněnců či zachované formální rady bez adekvátního aparátu, je proto z hlediska reálného fungování tohoto procesu spíše deklaratorní než institucionálně nosná. Navíc může být příprava materiálů ovlivněna i politickou (ne)vůlí řešit systémové otázky přesahující rámec daného resortu. To je navíc v přímém rozporu se závěry Evropského institutu pro rovnost žen a mužů (EIGE), podle kterého „hierarchické postavení vládních orgánů pro rovnost žen a mužů (lidských práv obdobně) má přímý dopad na účinnost a viditelnost jejich činností a na jejich schopnost prosazovat rovnost žen a mužů v rámci vlády“. [7]

Právě na výše uvedené nejasnosti a rizika upozornili experti vládu ve svém otevřeném dopise. Výslovně uvedli: „Současný krok vlády proto nevnímáme jako technickou reorganizaci státní správy, ale jako zásadní politické rozhodnutí, které může mít dlouhodobé důsledky pro kvalitu ochrany lidských práv, postavení občanské společnosti i důvěru veřejnosti v demokratické instituce.“ Současně zdůraznili, že rozdělení agend mezi několik resortů znamená jejich fragmentaci, oslabení a ztrátu schopnosti koordinovaně reagovat na komplexní společenské výzvy. „Hrozí, že lidskoprávní agenda bude nově podřízena krátkodo-

Setkání s premiérem, vedoucí Úřadu vlády, zmocněnkyní a ministry [5]

bým prioritám jednotlivých ministerstev a ztratí svou potřebnou autoritu i politickou váhu. Za mimořádně nebezpečný považujeme zejména zánik odborného institucionálního zázemí, které dlouhodobě zajišťovalo expertizu, meziresortní koordinaci a fungování vládních rad. Tyto rady nevznikly jako poradní orgány jednotlivých ministerstev, ale jako nástroje vlády České republiky jako celku a prostor pro participaci občanské společnosti na tvorbě veřejných politik.“

Na uvedené obavy však odborná veřejnost odpovědi nedostala. Je to škoda již z toho důvodu, že není zřejmé, že by dosavadní systém vykazoval nějaké závažné deficity. Nabízí se proto otázka, proč měnit model, který v zásadě po téměř tři dekády funguje, a jakým konkrétním způsobem má navrhovaná změna vést ke zvýšení efektivity lidskoprávní ochrany.

Když je v sázce víc, aneb nejde jen o systemizaci...

Ačkoliv může přesun agend působit čistě technicky a formálně, ze strany rezignujících členů rad a výborů zaznívají hlasy, že změny mohou negativně ovlivnit i kvalitu a kontinuitu poskytovaných služeb. Jak totiž upozorňuje bývalý národní protidrogový koordinátor Jindřich Vobořil, v důsledku přesunu protidrogové agendy na Ministerstvo zdravotnictví budou muset omezit provoz nebo dokonce skončit kontaktní centra, která pomáhají lidem se závislostmi. Ta jsou to-

tiž financovaná z Úřadu vlády, přičemž resort zdravotnictví může hradit pouze zdravotnický materiál, nikoliv však náklady na mzdy pracovníků. Omezení fungování center by tak mohlo mít přímý dopad na veřejné zdraví a dostupnost, kvalitu a kontinuitu péče o klienty.

Přesun lidskoprávních agend pod konkrétní resort může být vnímán též jako symbolické gesto, kterým se určitá agenda marginalizuje – kdy ochrana určitých lidských práv přestává být „tématem“. Uvedené kontroverze se týkají především přesunu romské agendy pod MPSV, neboť existuje obava, že tento krok posílí stereotyp, že „Romové jsou především sociálním tématem“, jak upozorňují Marián Dancso, rezignující místopředseda Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a rezignující člen rady, Tomáš Ščuka. Obavu z posilování protiromských předsudků a stereotypů vyjádřila i rezignující vládní zmocněnkyně pro záležitosti romské menšiny, Lucie Fuková.

Zástupci odborné veřejnosti upozornili též na možné ohrožení čerpání evropských dotací, neboť lidskoprávní agenda je též navázaná na dotační tituly. Bývalá zmocněnkyně vlády pro lidská práva, Klára Šimáčková Laurenčíková, upozornila v této souvislosti na zrušení Oddělení paměťových agend s dotačním programem, který rozdělval 30 milionů korun.

Co dál?

ukončen a z vyjádření vlády plyne, že se žádná revize nechystá, konkrétní podoba fungování nového systému zůstává nejasná. Zástupci občanské společnosti na schůzce s předsedou vlády konané dne 27. května představili tři konkrétními návrhy, jak fungování agend zajistit:

Zprv navrhli vytvoření samostatné sekce pro lidská práva při Úřadu vlády vedené vrchním ředitelem či ředitelkou s nadresortním mandátem, která by koordinovala lidskoprávní témata napříč resorty a zároveň převzala administrativní agendu sekretariátů vládních rad včetně správy dotačních programů a související administrativy. Dále navrhli zachovat věcnou a koordinační lidskoprávní agendu na Úřadu vlády a na jednotlivá ministerstva přesunout pouze dotační programy, což by snížilo administrativní zátěž Úřadu vlády. Třetím navrhovaným opatřením bylo posílení pravomocí zmocněnkyně pro lidská práva tak, aby

mohla samostatně předkládat materiály vládě, v souladu s doporučeními OECD, což by vyžadovalo i úpravu jednacního řádu vlády.

Přestože je zřejmé, že uvedené návrhy nebyly ze strany vlády akceptovány, nejedná se o opatření, která by nebylo možné přijmout dodatečně. To platí zejména pro zřízení samostatné sekce pro lidská práva či pro posílení pravomocí zmocněnkyně pro lidská práva.

Lze sice uvažovat o alternativních formách koordinace lidskoprávní agendy, například prostřednictvím parlamentní platformy, posílením role národní lidskoprávní instituce či vytvořením nového modelu mimo struktury exekutivy. Tyto varianty však mohou stěží plně nahradit institucionální ukotvení v rámci Úřadu vlády, které jako jediné zajišťuje skutečně průřezovou, systematickou a výkonnou koordinaci napříč resorty. Přesun těžiště mimo tuto úroveň by proto znamenal spíše dílčí kompenzaci než plnohodnotnou náhradu dosavadního uspořádání.

Zůstává tak otevřenou otázkou, jak se absence institucionálního zakotvení agend ochrany lidských práv na Úřadu vlády v praxi projeví, a především jaké jsou další vize vlády, pokud jde o určení směru, kterým se má Česká republika v lidskoprávní agendě dále ubírat. Nezbývá než vyčkávat, ptát se a zůstat ostražitými.

**Pavel Doubek je vedoucí Centra a člen Výboru proti mučení Rady vlády pro lidská práva za občanskou společnost*

Poznámky

- [1] Ustanovení §§ 129 až 133 zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě, zakládají právo státních zaměstnanců na informace a projednání v záležitostech výkonu služby a podmínek jejího výkonu.
- [2] Výstražná stávka Asociace poskytovatelů adiktologických služeb (APAS) a Adiktologická sekce Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR.
- [3] Viz čl. 9 Statutu Rady vlády pro lidská práva
- [4] Posledně jmenovaná nově nahradila bývalou zmocněnkyni, Lucii Fukovou, která v reakci na přesun agend na svou funkci rezignovala.
- [5] Usnesení vlády ze dne 25. května 2026 č. 319, ke zřízení Kanceláře vládních zmocněnců a ke změně usnesení vlády ze dne 18. května 2026 č. 302.
- [6] Odborná veřejnost kritizuje též podobu tohoto dokumentu, jakož i analýzy, z níž měla nutnost přesunu agend vyplývat. Vytýkají jim jejich nízkou kvalitu a upozorňují na podezření, že jde

o texty generované umělou inteligencí. Na uvedené upozorňuje též Pavla Špondr Večl, rezignující místopředsdkyně Výboru pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice a rozhodovacích pozicích.

[7] Governmental gender equality bodies, EIGE. [cit. 2026-06-22]. Dostupné zde: <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/institutions-and-structures/eu-member-states>.

Zdroje

Článek vychází z cenných připomínek a postřehů expertek vládních výborů. Především patří poděkování Mgr. at Mgr. Pavle Špondr Večl, rezignující místopředsdkyni Výboru pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice a rozhodovacích pozicích. Za asistenci patří poděkování též Mgr. Adrianě Degram, místopředsdkyni Rady vlády pro lidská práva a Mgr. Monice Šimůnkové, bývalé zmocněnkyni pro lidská práva a rezignující člence této rady.

ČTK. (2026, červen). „Změna je dořešená.“ K přesunu agend lidských práv a závislosti se vláda vracet nebude, rozhodnutí je podle Babiše definitivní. Hospodářské noviny. Získáno z: <https://domaci.hn.cz/c1-67884610-bdquo-zmena-je-doresena-ldquo-k-presun-agend-lidskych-prav-a-zavislosti-se-vlada-vracet-nebude-rozhodnuti-je-podle-babise-definitivni>.

ČTK. (2026, červen). Odbory na Úřadu vlády vyhlásily kvůli přesunu agend stávkovou pohotovost. Seznam zprávy. Získáno z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-odbory-na-uradu-vlady-vyhlasily-kvuli-presunu-agend-stavkovou-pohotovost-307706>.

ČTK. (červen 2026). Babiš: Z celkem 255 lidí v radách vlády se přesune 48 úředníků. České noviny. Získáno z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2832513>.

Tomeš, M. & Frouzová, K. (2026, květen). „Bylo to frustrující a bolestivé.“ Experti líčí, co se dělo na jednání s Babišem o přesunu lidských práv. Deník N. Získáno z: <https://denikn.cz/2076733/bylo-to-frustrujici-a-bolestive-experti-lici-co-se-delo-na-jednani-s-babistem-o-presunu-lidskych-prav/>.

ČTK. (červen 2026). Vládní zmocněnkyně pro romské záležitosti Fuková rezignovala kvůli přesunu agend. České Noviny. Získáno z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/vladni-zmocnenkyne-pro-romske-zalezitosti-fukova-rezignovala-kvuli-presunu-agend/2839316>.

Česká justice (2026, květen). Babiš couvá: Rady pro lidská práva a závislosti se nepřesunou, jen úředníci. Česká justice. Získáno z: <https://www.ceska-justice.cz/2026/05/babis-couva-rady-lidska-prava-zavislosti/>.

Černohorská, V. (2026, červen). Seděla jsem u toho, když vláda rozkládala lidskoprávní agendu. Nic podobného jsem neviděla. Deník N. Získáno z: <https://denikn.cz/2100494/sedela-jsem-u-toho-kdyz-vlada-rozkladala-lidskopravni-agendu-nic-podobneho-jsem-nevidela/>.

ČTK. (2026, květen). Babiš pod palbou odborů: Přesun agendy drog a duševního zdraví z Úřadu vlády narazil na odpor. Zdravotnický deník. Získáno z: <https://www.zdravotnickydenik.cz/2026/05/babis-presun-agendy-drog-a-dusevniho-zdravi-z-uradu-vlady-odbory/>.

Tomeš, M. & Frouzová, K. (2026, červen). Nestandardní jednání výboru po přesunu vládních agend: úředníci museli hlasovat podle pokynů rezortu. Deník N. Získáno z: <https://denikn.cz/2099534/nestandardni-jednani-vyboru-po-presunu-vladnich-agend-urednici-museli-hlasovat-podle-pokynu-rezortu/>.

Šimůnková, M. (2026, červen). Monika Šimůnková: Naděje se rozplynula, dialog vlády s občanskou společností dostal povážlivou

trhlinu. Co bude dál? Romea.cz. Získání z: <https://romea.cz/cz/komentare/monika-simunkova-nadeje-se-rozplynula-dialog-vlady-s-obcanskou-spolecnosti-dostal-povazlivou-trhlinu-co-bude-dal?>

Ryšavý, Z. (2026, červen). Romská vládní rada se rozpadá. Rezignoval místopředseda Marián Dancso i Tomáš Ščuka. Další odchody se chystají. Romea.cz. Získáno z: <https://romea.cz/cz/domaci/romska-vladni-rada-se-rozpada-rezignoval-mistopredseda-marian-dancso-i-tomas-scuka-dalsi-odchody-se-chystaji>.

Vláda České republiky. (červen 2026). Odpovědi na časté otázky k přesunům agend. Získáno z: <https://vlada.gov.cz/cz/clenove-vlady/cz/presun-agend-227285>.

Ryšavý, Z. (2026, červen). Pět pracovníků romské agendy přechází na MPSV, podle Barthy je převod připravený. Další kroky jsou podle Fukové k debatě. Romea.cz. Získáno z: <https://romea.cz/cz/domaci/pet-pracovnic-romske-agendy-prechazi-na-mpsv-podle-barthy-je-prevod-pripraveny-dalsi-kroky-jsou-podle-fukove-k-debate>.

Česká justice. (2026, červen). Měnit se nic nebude, tvrdí Tejc k přeřazení úředníků. Tak k čemu to celé je, ptají se. Získáno z: <https://www.ceska-justice.cz/2026/06/menit-nic-nebude-tejc-urednik/>.

Vláda České republiky. (2026, květen). Podnět Výboru pro práva cizinců k přesunu některých agend Úřadu vlády, přijatý formou per rollam 27. května 2026. Získáno z: <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rp/vybory/pro-prava-cizincu/ze-zasedani-vyboru/podnet-vyboru-pro-prava-cizincu-k-presunu-nekterych-agend-uradu-vlady-prijaty-formou-per-rollam-27-kvetna-2026-227209/>.

ČTK. (2026, květen). Přesun protidrogové agendy ohrozí kontaktní centra i veřejné zdraví. Advokátní deník. Získáno z: <https://advokatnidenik.cz/2026/05/29/presun-protidrogove-agendy-ohrozi-kontakti-centra-i-verejne-zdravi/>.

APAS. (2026, květen). Vyhlášení výstražné stávky O NÁS BEZ NÁS. Získáno z: <https://www.asociace.org/vyhlaseni-vystrazne-stavky-o-nas-bez-nas/>.

Majerčík, L. Ochrana lidských práv v České republice-HR policy-making. In: Pavel Dufek, Hubert Smekal, Lidská práva v mezinárodní politice, Wolters Kluwer, 2014, str. 337-356.

Otevřený dopis zástupců a zástupkyň poradních orgánů vlády zastupujících občanskou společnost ze dne 20. 5. 2026 (dopis Centru poskytla Monika Šimůnková).

Usnesení Vlády České republiky ze dne 18. května 2026 č. 302, k přesunu některých agend Úřadu vlády České republiky

Usnesení Vlády České republiky ze dne 25. května 2026 č. 319, ke zřízení Kanceláři vládních zmocněnců a ke změně usnesení vlády ze dne 18. května 2026 č. 302

Fotografie

[1] Nad lidskými právy se stahují mračna. Strakova akademie (Úřad vlády), autorka: Dana Košťová, 7. října 2025, zdroj: vlastní archiv autorky. Upraveno: oříznutí.

[2] Ministerstvo spravedlnosti. Autor: Nikola Burdová.

[3] Monika Šimůnková s novináři po jednání na Úřadu vlády, autorka: Adriana Dergam, 27. 5. 2026, zdroj: vlastní archiv autorky

[4] Odborné administrativní zázemí rad a výborů se přesouvá na vybraná ministerstva. Budova Ministerstva spravedlnosti, autorka: Nikola Burdová.

[5] Setkání s premiérem, vedoucí Úřadu vlády, zmocněnkyní a ministry, autorka: Adriana Dergam, 27. 5. 2026, zdroj: vlastní archiv autork. Upraveno: oříznutí.

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce: Nikola Burdová a Klára Popelková

Stíhání mezinárodních zločinů bez hranic: Výroční zpráva o univerzální jurisdikci

Alžběta Frommerová

Výroční zpráva organizace TRIAL International za rok 2025 přináší přehled uplatňování principu univerzální jurisdikce při stíhání nejzávažnějších mezinárodních zločinů. Článek poukazuje na rostoucí politický tlak na mezinárodní justici a rozebírá přelomové rozsudky vnitrostátních soudů související s konflikty na Ukrajině, v Sýrii či v Demokratické republice Kongo. Závěrem text shrnuje význam mezinárodní vyšetřovací spolupráce a poukazuje na limity, které globální spravedlnost v současnosti oslabují.

Vnitrostátní soudy stále častěji stíhají nejzávažnější mezinárodní zločiny bez ohledu na to, kde se staly a kdo je spáchal. Tento posun v praxi detailně mapuje nová výroční zpráva *Universal Jurisdiction Annual Review 2026* (UJAR), kterou letos v dubnu vydala nevládní organizace TRIAL International.

Zpráva se zabývá vývojem případů genocid, válečných zločinů, a zločinů proti lidskosti napříč různými jurisdikcemi. Zahrnuje případy například z Rakouska, Kanady nebo Francie a věnuje se mimo jiné i podezřením z trestné činnosti v Myanmaru, na Ukrajině, v Gaze, nebo například Rwandě či Iráku.

Zpráva současně poukazuje na širší trendy, zejména rostoucí význam strukturálních vyšetřování a prohlubující se spolupráci mezi organizacemi občanské společnosti a justičními orgány.

Ukrajinský prezident Zelenskyj se zdraví se soudcem MTS [1]

Klíčové případy univerzální jurisdikce v roce 2025

Zpráva upozorňuje mimo jiné na zločiny Islámského státu proti jezidské komunitě v Sýrii, válečné zločiny na Ukrajině nebo zločiny spáchané v Gaze, Myanmaru, Sýrii a Demokratické republice Kongo. Současně popisuje několik přelomových „prvenství“ v oblasti vnitrostátního stíhání mezinárodních zločinů.

V roce 2025 probíhala řízení v rámci univerzální a extraterritoriální jurisdikce ve dvaceti státech. Celkem bylo vzneseno 369 obvinění ze zločinů podle mezinárodního práva, z toho v 82 případech šlo o válečné zločiny, ve 157 o zločiny proti lidskosti a v 88 o genocidu. Obvinění ze sexuálního násilí v souvislosti s ozbrojenými konflikty představovala 42 případů. Francie si i v roce 2025 udržela pozici státu s nejvyšším počtem řízení, a to s 31 případy.

Rok 2025 se podle zprávy vyznačoval také rostoucím politickým tlakem na mezinárodní trestní justici, včetně sankcí vůči představitelům Mezinárodního trestního soudu (MTS), dopadů na přidružené lidskoprávní organizace, nespolečné některých států při výkonu zatykačů a oznámení či hrozeb vystoupení z Římského statutu. Tento vývoj, spolu se selektivním uplatňováním práva a obviněními z dvojího metru, vyvolává obavy z oslabování mezinárodního právního řádu

a důvěryhodnosti globálních mechanismů odpovědnosti.

Co je to univerzální jurisdikce?

Princip univerzální jurisdikce představuje zásadní průlom pro tradiční vnímání trestního práva, které je standardně vázáno na území státu nebo národnost pachatele či oběti. Tento princip vychází z předpokladu, že boj proti beztrestnosti nezná hranice a že některé zločiny jsou natolik závažné, že představují útok proti lidstvu jako celku.

Vnitrostátní soudy třetích zemí proto nabývají pravomocí, a v některých případech i smluvní povinnosti, stíhat pachatele těchto činů bez ohledu na to, kde byly spáchány, s hlavním cílem zamezit tomu, aby viníci nacházeli bezpečné útočiště v zahraničí.

Moderní právní základ tohoto principu byl pevně ukotven po druhé světové válce, zejména ve čtyřech Ženevských úmluvách z roku 1949. Aby byl tento princip efektivní, musí jej státy nejprve správně implementovat do svých vnitrostátních legislativ, ať už zahrnutím do svých trestních zákoníků, nebo prostřednictvím zvláštních samostatných zákonů, které jasně definují skutkové podstaty mezinárodních zločinů a podmínky pro zahájení řízení.

Mezinárodní trestní spravedlnost pod tlakem

Zpráva TRIAL International označuje rok 2025 za období výrazného tlaku na mezinárodní trestní justici. Jako příklad uvádí situaci po vydání zatykačů v souvislosti s Palestinou, kdy Spojené státy americké uvalily sankce na soudce a žalobce MTS.

Podle zprávy tyto kroky směřovaly k ochraně Spojených států a jejich spojenců, zejména Izraele, před mezinárodní odpovědností. Na tento vývoj reagovalo rovněž Rusko, kde byli v nepřítomnosti odsouzení představitelé MTS, včetně hlavního žalobce.

Současně se prohlubuje širší eroze závazků jednotlivých států vůči mezinárodnímu trestnímu

systemu. Zpráva dále uvedla, že Maďarsko, Burkina Faso, Mali, Niger a Venezuela v roce 2025 oznámily záměr vystoupit z MTS. Je však nutné poznamenat, že formální oznámení zatím podalo pouze Maďarsko, která však po nástupu nové vlády svůj záměr stáhlo (blíže k tomuto viz Aktuality níže).

Projevem nespolupráce s principem univerzální jurisdikce byly i konkrétní případy z praxe: Itálie v roce 2025 zadržela, ale nevydala libyjského důstojníka Osama Al-Masriho Njeemy hledaného MTS, a následně jej vrátila zpět do Libye. Navzdory vydaným zatykačům MTS navštívil izraelský premiér Benjamin Netanjahu Maďarsko, zatímco ruský prezident Vladimir Putin byl v roce 2024 přijat v Mongolsku. V obou případech MTS konstatoval porušení povinností vyplývajících z Římského statutu.

Zpráva UJAR rovněž upozorňuje na rozdílné reakce států na zatykače MTS, zejména na kontrast mezi přístupem k Rusku a k Izraeli, což podle ní zásadním způsobem oslabuje princip rovnosti před zákonem. Zpráva zároveň upozorňuje, že dovolávání se imunit, politických důvodů či praktických překážek k ospravedlnění nespolupráce riskuje upevnění dvojího metru a narušení důvěryhodnosti celého systému mezinárodní trestní spravedlnosti.

Na druhou stranu zpráva vyzdvihuje význam spolupráce mezi státy, mezinárodními organizacemi a občanskou společností, která se podílí na většině případů. Účinné stíhání často závisí na koordinaci společných vyšetřovacích týmů, mezinárodních institucí a nevládních organizací, jak ukazují případy související s Ukrajinou a Sýrií.

Zásadní případy roku 2025

Rok 2025 přinesl řadu přelomových rozhodnutí v oblasti univerzální jurisdikce. Ve Finsku došlo k vůbec prvnímu odsouzení souvisejícímu se zločiny spáchanými během stále probíhající války na Ukrajině.

Helsinský okresní soud v březnu minulého roku odsoudil ruského občana Jana Petrovského (známého také pod jménem Vojislav Torden),

bývalého velitele krajně pravicové jednotky „Task Force Rusich“, k doživotnímu trestu odnětí svobody za válečné zločiny. Soud jej shledal vinným mimo jiné z úmyslného zabití a účasti na usmrcení zraněného ukrajinského vojáka v souvislosti s útokem v Luhanské oblasti v roce 2014. Celé řízení bylo vedeno v úzké spolupráci s ukrajinskými orgány, Europolem, Eurojustem i MTS a představuje historicky první využití univerzální jurisdikce v kontextu války na Ukrajině.

Ve Francii byl v prosinci 2025 vynesena významný rozsudek v případě Rogera Lumboly Tshitengy, bývalého konžského ministra a vůdce povstalecké skupiny RCD-N. Pařížský trestní soud jej shledal vinným ze spolupachatelství a účasti na spiknutí směřujícím k páčání zločinů proti lidskosti, včetně vražd, mučení, znásilnění a dalších forem sexuálního násilí, poprav, mrzačení a kanibalismu, kterých se dopustil během druhé konžské války v letech 1998–2003.

Dalším milníkem bylo rozhodnutí Stockholmského okresního soudu z února 2025, který shledal Linu Ishaqovou, bývalou členku takzvaného Islámského státu (ISIS), vinnou z genocidy a dalších zločinů spojených s týráním jezidských žen a dětí, včetně zotročení a nuceného přemístování dětí. Podle rozsudku se Ishaqová v Sýrii aktivně podílela na systematickém zneužívání jezidských žen a dětí, které byly drženy v podmínkách podobajících se otroctví.

V Německu byl v roce 2025 poprvé projednáván případ, který se zaměřil na využívání hladovění civilistů jako metody vedení války. Vrchní zemský soud v Koblenzi zahájil řízení proti pěti bývalým členům syrské milice napojené na tamní režim, kteří čelí obvinění ze zločinů proti lidskosti a válečných zločinů, včetně záměrného odprání přístupu k potravinám v oblasti Damašku a ve čtvrti Jarmúk.

Soud v Přištině zase uložil Muratu Dernjanimu trest dvaceti let odnětí svobody za účast na sexuálním násilí, zotročení a pronásledování jezidských žen a dívek během jeho působení v městě Rakka. Kosovo tak patří mezi státy, které v roce 2025 poprvé podnikly konkrétní kroky k uplatňování univerzální jurisdikce.

Turecko v roce 2025 také poprvé využilo univerzální jurisdikci k vydání zatykačů, a to proti izraelskému premiérovi Benjaminu Netanjahovi a 36 dalším vysokým představitelům Izraele v souvislosti s podezřením z páčání genocidy a zločinů proti lidskosti v Gaze. Vyšetřování se zaměřilo na útoky cílící na civilní obyvatelstvo a infrastrukturu po říjnu 2023.

V Peru byl rovněž otevřen historicky první případ univerzální jurisdikce v Latinské Americe týkající se situace v Gaze. Toto vyšetřování se týká izraelského občana podezřelého z účasti na ničení civilní infrastruktury během vojenských operací v letech 2023–2024.

Francouzský Nejvyšší soud mezitím potvrdil zásadní posun v otázce imunit, když judikoval, že funkční imunita se nevztahuje na činy vykazující znaky mezinárodních zločinů. Tímto rozhodnutím dále posílil trend postupného rozšiřování individuální trestní odpovědnosti za nejzávažnější porušení mezinárodního práva.

Spravedlnost bez hranic?

Vývoj v roce 2025 potvrdil, že univerzální jurisdikce hraje zásadní roli při stíhání nejzávažnějších mezinárodních zločinů. Celkem 369 vznesených obvinění ve 20 státech světa, včetně historicky prvních rozsudků za válečné zločiny spáchané na Ukrajině nebo za zločiny z období druhé konžské války souzené ve Francii, dokládá, že vnitrostátní soudy dokáží efektivně doplňovat činnost MTS. Klíčovým faktorem úspěchu těchto řízení zůstává těsná koordinace společných vyšetřovacích týmů, mezinárodních institucí a nevládních organizací, které stály u zrodu většiny zdokumentovaných případů.

Na druhou stranu zpráva TRIAL International jasně ukazuje limity celého systému, které spočívají v přetrvávajícím nedostatku vnitrostátních zdrojů a silicím politickém tlaku. Projevy nespolečupráce při výkonu zatykačů, uvalování sankcí na představitele MTS, hrozby odstoupením od Římského statutu a selektivní přístup k jednotlivým kauzám oslabují důvěryhodnost globální trestní justice. Univerzální jurisdikce tak sice zůstává nepostradatelným nástrojem pro zaplňování mezer v trestní odpovědnosti, sama o sobě však k úpl-

nému odstranění beztrestnosti mezinárodních zločinů nestačí.

Pro podrobnější informace doporučujeme přečíst si výroční zprávu TRIAL International dostupnou zde.

Poznámky

- [1] Strukturální vyšetřování je forma vyšetřování, která se nezaměřuje na konkrétní podezřelé. Jeho cílem je shromáždit důkazy o podezřelých trestných činech a identifikovat struktury, které za nimi stojí, jako je například linie velení.

Zdroje

ANSA. (2025, Listopad 7). Libya arrests general Almasri for 'torture and killing'. InfoMigrants. Získáno z: <https://www.infomigrants.net/en/post/68008/libya-arrests-general-almasri-for-torture-and-killing>.

European Center for Constitutional and Human Rights. Universal jurisdiction. Získáno z: <https://www.ecchr.eu/en/glossary/universal-jurisdiction/>.

Ochab, E. (2025). Universal jurisdiction: Good practice guide for law and policymakers. International Bar Association Human Rights Institute. Získáno z: <https://www.ibanet.org/document?id=Universal-Jurisdiction-HRI-report-2025>.

The International Committee of the Red Cross. (2014). Universal jurisdiction over war crimes. Získáno z: https://www.icrc.org/sites/default/files/document/file_list/universal-jurisdiction-icrc-eng.pdf.

TRIAL International. What is universal jurisdiction? Získáno z: <https://trialinternational.org/topics-post/universal-jurisdiction/>.

TRIAL International. (2026) Universal Jurisdiction Annual Review. Získáno z: https://trialinternational.org/wp-content/uploads/2026/04/UJAR_2026_digital.pdf.

Fotografie

- [1] Ukrajinský prezident Zelenskyj se zdraví se soudcem MTS. Mezinárodní trestní soud zdroj: ICC-CPI.

Aktuality sekce Mezinárodní trestní spravedlnost

Lucie Pirklová

Bývalý filipínský prezident Duterte míří k hlavnímu líčení

Mezinárodní trestní soud (MTS) v dubnu potvrdil všechna obvinění proti bývalému filipínskému prezidentovi Rodrigu Dutertemu a rozhodl o jeho postavení před soud. Projednávací senát totiž dospěl k závěru, že existují dostatečné důkazy pro pokračování řízení ve věci zločinů proti lidskosti spáchaných v souvislosti s tzv. válkou proti drogám na Filipínách. Duterte je podezřelý ze zločinů vraždy, které měly být součástí rozsáhlých a systematických útoků proti civilnímu obyvatelstvu mezi lety 2011 a 2019. Potvrzením obvinění se případ přesouvá do hlavní fáze procesu před projednávacím senátem MTS.

Významným momentem řízení je také rozhodnutí odvolacího senátu MTS, které potvrdilo jurisdikci soudu v Duterteho případu a odmítlo argumenty zpochybňující pravomoc MTS po odstoupení Filipín od Římského statutu. Soud konstatoval, že údajné zločiny byly spáchané v době, kdy byly Filipíny ještě smluvní stranou statutu, a MTS proto může v řízení pokračovat. Toto rozhodnutí posílilo právní základ celého procesu a odstranilo jednu z hlavních překážek dalšího řízení.

Maďarsko zůstává členem Mezinárodního trestního soudu

Maďarský parlament na konci května odhlasoval setrvání země v systému Mezinárodního trestního soudu a zvrátil tak předchozí rozhodnutí vlády Viktora Orbána o odstoupení od Římského statutu. Orbánova vláda oznámila záměr opustit MTS v minulém roce během návštěvy izraelského premiéra Benjaminu Netanjahua v Budapešti, která se uskutečnila navzdory zatykači vydanému MTS kvůli údajným válečným zločinům a zločinům proti lidskosti v souvislosti s konfliktem v Pásmu Gazy. Vystoupení Maďarska mělo nabýt účinnosti dne 2. června 2026.

Úvodní jednání ve věci Rodriga Roa Duterteho [1]

Návrh na zrušení rozhodnutí o vystoupení předložil premiér Péter Magyar, podle něhož je pro zachování mezinárodní míru a ochranu lidských práv nezbytné, aby osoby odpovědné za nejzávažnější mezinárodní zločiny nesly odpovědnost před mezinárodním soudním fórem. Předsednictvo MTS rozhodnutí maďarského parlamentu přivítalo a označilo jej za důležitý signál podpory mezinárodní trestní spravedlnosti a principů odpovědnosti za nejzávažnější zločiny.

Pokud by Maďarsko ze systému MTS vystoupilo, stalo by se po Filipínách a Burundi teprve třetím státem, který by soud opustil. Zároveň by bylo jedinou členskou zemí Evropské unie, která není smluvní stranou Římského statutu. Rozhodnutí parlamentu proto představuje významný krok nejen z hlediska postavení Maďarska v rámci mezinárodního práva, ale také ve vztahu k jednotnému postoji Evropské unie vůči fungování MTS.

Mezinárodní trestní soud čeká obměna soudního sboru

Shromáždění smluvních stran Římského statutu zahájilo proces volby šesti nových soudců Mezinárodního trestního soudu, která proběhne na konci roku 2026. Zveřejněn byl seznam nominovaných kandidátů z různých regionů světa, mezi nimiž jsou například kandidáti z Ukrajiny, Dánska či Japonska. Volba nových soudců představuje důležitý moment pro další fungování MTS, jelikož složení soudního sboru významně ovlivňuje smě-

řování soudu i jeho rozhodovací praxi v otázkách mezinárodního trestního práva.

Součástí volebního procesu je také tzv. due diligence procedura, v jejímž rámci bylo umožněno podávat informace o případném nevhodném jednání kandidátů. Tento mechanismus umožňuje oznámit závažná pochybení, včetně porušování lidských práv, obtěžování, diskriminace, zneužití pravomoci či korupce. Státy, které kandidáty nominují, jsou zároveň povinny zajistit, aby byly o existenci tohoto důvěrného oznamovacího kanálu informovány organizace a zaměstnavatelé, u nichž kandidáti v minulosti působili nebo v současnosti působí. Podněty bude posuzovat Nezávislý kontrolní mechanismus MTS, přičemž cílem procesu je posílit transparentnost a důvěryhodnost výběru budoucích soudců.

Pro MTS má nadcházející volba zásadní význam nejen z hlediska personálního obsazení soudu, ale také pro jeho legitimitu a institucionální důvěryhodnost. Důraz na odbornou způsobilost, regionální zastoupení a morální integritu kandidátů má přispět k tomu, aby soudci byli schopni vykonávat svůj mandát nezávisle a nestranně. Výsledek voleb tak může ovlivnit podobu rozhodovací činnosti MTS v následujících letech i celkové vnímání soudu na mezinárodní úrovni.

Zdroje

2026 Nominations - Elections of six judges (2026, duben 10). *ICC*. Získáno z: <https://asp.icc-cpi.int/elections/judges/2026/Nominations>.

Duterte ICC trial to start on 30 November: What you need to know (2026, květen 28). *BBC*. Získáno z: <https://www.bbc.com/news/articles/c363xd6p1gxo>.

Election of six judges of the Court in 2026: Opening of confidential channel regarding the Due diligence procedure - Independent Oversight Mechanism (2026, únor 9). *ICC*. Získáno z: <https://www.icc-cpi.int/news/election-six-judges-court-2026-opening-confidential-channel-regarding-due-diligence-procedure>.

Hungarian MPs vote to remain member of ICC, overturning decision made by Orbán (2026, květen 27). *The Guardian*. Získáno z: <https://www.theguardian.com/world/2026/may/27/hungary-mps-vote-remain-member-icc-overturn-decision-viktor-orban-peter-magyar>.

ICC Appeals Chamber confirms jurisdiction in Duterte case (2026, duben 22). *ICC*. Získáno z: <https://www.icc-cpi.int/news/icc-appeals-chamber-confirms-jurisdiction-duterte-case>.

Mezinárodní trestní soud čeká obměna soudního sboru [2]

ICC Pre-Trial Chamber I confirms all charges against Rodrigo Roa Duterte and commits him to trial (2026, duben 23). *ICC*. Získáno z: <https://www.icc-cpi.int/news/icc-pre-trial-chamber-i-confirms-all-charges-against-rodrigo-roa-duterte-and-commits-him-trial>.

The Presidency of the Assembly of States Parties welcomes Hungary's decision to remain a State Party to the Rome Statute (2026, květen 25). *ICC*. Získáno z: <https://www.icc-cpi.int/news/presidency-assembly-states-parties-welcomes-hungarys-decision-remain-state-party-rome-statute>.

Fotografie

[1] Úvodní jednání ve věci Rodriga Roa Duterteho, zdroj: ICC-CPI.

[2] Mezinárodní trestní soud čeká obměna soudního sboru, zdroj: ICC-CPI.

2) Evropský systém ochrany lidských práv

Vedoucí sekce: Tomáš Opat a Eliška Andrš

Maďarsko kvůli anti-LGBTIQ+ zákonům porušuje své povinnosti vůči EU

Adéla Krejčířová

SDEU na konci dubna rozhodl v rozsudku *Komise proti Maďarsku*, že Maďarsko porušilo čtyři směrnice, Listinu, Smlouvu o fungování EU i Smlouvu o EU. Maďarsko přijalo novely zákonů, které jsou diskriminační k LGBTIQ+ lidem, čímž porušilo zásadu, na které stojí EU.

Evropská komise, kterou podpořilo šestnáct členských států EU (ČR se nepřidala), na konci roku 2022 podala žalobu na Maďarsko kvůli novelám několika zákonů. Komise ve své žalobě uvedla šest žalobních důvodů. Soudní dvůr EU (SDEU) na základě této žaloby vydal na konci dubna rozsudek.

První žalobní důvod

Komise jako první žalobní důvod označila porušení směrnice o audiovizuálních mediálních službách [1]. SDEU se s následujícími názory Komise ztotožnil a shledal, že první žalobní důvod je opodstatněný.

Podle novelizovaného maďarského zákona o mediálních službách se pořady „nevhodné pro osoby mladší osmnácti let“ mohou vysílat pouze od mezi 22:00 a 5:00 hod. Mezi tyto pořady zákon řadí pořady propagující a znázorňující sebeidentifikaci, která neodpovídá pohlaví při narození, změnu pohlaví nebo homosexualitu.

Maďarsko toto ustanovení odůvodňuje ochranou vývoje nezletilých osob. Toto opatření ale dle SDEU k naplnění stanoveného cíle nesměruje a ani by nebylo přiměřené. SDEU se ztotožnil s názorem Komise, že toto opatření přímo diskriminuje na základě pohlaví a sexuální orientace, přičemž zákaz diskriminace je zakotven

Maďarské knihkupectví dostalo pokutu za prodej knih s queer tematikou [1]

v čl. 21 odst. Listiny základních práv Evropské unie (Listina).

SDEU souhlasí s Komisí, že toto opatření naopak podporuje stigmatizaci a odcizení u nezletilých, kteří mají jinou než heterosexuální orientaci a nejsou cisgender. Čímž toto opatření způsobuje větší újmu, než které se údajně snaží předcházet.

Maďarsko dále v zákoně o komerční reklamě zakazuje osobám mladším 18 let zpřístupňovat reklamy, které propagují nebo znázorňují sebeidentifikaci, která neodpovídá pohlaví při narození, změnu pohlaví nebo homosexualitu. Komise opět namítá zákaz diskriminace podle čl. 21 odst. 1 Listiny. Zároveň zdůrazňuje, že neexistuje žádné unijní ustanovení, díky kterému by členské státy mohly odůvodnit přímou diskriminaci.

Druhý žalobní důvod

V druhém žalobním důvodu Komise namítala porušení směrnice o elektronickém obchodu [2]. Maďarský zákon o ochraně dětí a zákon o komerč-

ní reklamě zakazuje zpřístupňovat osobám mladším 18 let obsah, který propaguje nebo znázorňuje sebeidentifikaci, která neodpovídá pohlaví při narození, změnu pohlaví nebo homosexualitu. Maďarská knihkupectví například musela knihy s queer tematikou balit do plastových fólií, aby je nebylo možné otevřít a přečíst.

Dle SDEU tento zákaz omezuje volný pohyb služeb informační společnosti z jiného členského státu, a tím pádem se snižuje atraktivita služeb, které nabízí. SDEU se i v tomto žalobním důvodu ztotožnil s Komis.

Třetí žalobní důvod

Komise ve třetím žalobním důvodu uvedla porušení směrnice o službách na vnitřním trhu a čl. 56 Smlouvy o fungování EU, který zakazuje omezení volného pohybu služeb. Nezletilí nemají přístup ke službám, které jsou podle maďarského zákona problematické. Dle Komise i SDEU maďarský zákon o ochraně dětí (problematické znění viz výše) omezuje poskytovatele z jiného členského státu, který poskytuje služby, na které míří toto ustanovení. Poskytovatelé proto nemohou své služby poskytovat potenciálním zákazníkům z Maďarska. Zároveň kvůli tomuto ustanovení jsou tyto služby méně atraktivní pro příjemce.

Komise dále poukázala na problematické ustanovení v zákoně o veřejném vzdělání, podle kterého aktivity organizované pro žactvo, které se týkají sexuální výchovy, nesmí propagovat sebeidentifikaci, která neodpovídá pohlaví při narození, změnu pohlaví nebo homosexualitu. I v tomto případě SDEU shledal porušení unijního práva a posoudil třetí žalobní důvod jako opodstatněný.

Porušení Listiny

V pátém žalobním důvodu Komise poukázala na to, že Maďarsko porušilo Listinu. Konkrétně čl. 7, který zaručuje respektování soukromého a rodinného života. SDEU dal Komisi za pravdu, jelikož zákaz zpřístupňovat osobám mladším 18 let obsah nebo reklamy, které propagují nebo znázorňují sebeidentifikaci, která neodpovídá pohlaví při narození, změnu pohlaví nebo homosexualitu, závažně omezuje právo na respektování soukromého a rodinného života osob, které nemají heterosexuální orientaci a nejsou cisgender.

Dále Maďarsko porušilo právo na svobodu projevu podle čl. 11 Listiny. Sporné ustanovení omezuje právo poskytovatelů služeb, které propagují nebo znázorňují sebeidentifikaci, která neodpovídá pohlaví při narození, změnu pohlaví nebo homosexualitu. Také omezuje právo lidí, kteří nemohou kvůli tomuto ustanovení obsah přijímat. Svoboda projevu je tedy omezena i širší společností, nejen osobám mladším 18 let a poskytovatelům služeb.

Maďarsko také porušilo čl. 1 Listiny, který stanovuje, že lidská důstojnost je nedotknutelná a musí být respektovaná a chráněná. Sporné ustanovení totiž spojuje osoby s jinou než heterosexuální orientací a které nejsou cisgender s pedofilními pachateli trestných činů.

Porušení čl. 2 Smlouvy o EU

Maďarsko svým novelizačním zákonem zvláště závažně porušilo čl. 2 Smlouvy o EU (SEU), který zakotvuje základní hodnoty EU, protože zasahuje do práv osob, které nemají heterosexuální orientaci a nejsou cisgender. Také zasahuje do hodnot úcty k lidské důstojnosti, rovnosti a dodržování lidských práv, které vyplývají z čl. 2 SEU. To je v rozporu se samotnou identitou EU, která je postavena na společném právním řádu, který se vyznačuje pluralismem.

SDEU také uvedl, že se Maďarsko nemůže dovolávat své národní identity, aby odůvodnilo přijetí této novely. Členský stát může argumentovat ohrožením své národní identity pouze v případě, kdy jsou jeho pravidla přiměřená a v souladu s unijními zásadami, což v tomto případě nejsou, protože znázorňování a propagace osob, které nejsou heterosexuální a cisgender nejsou škodlivé pro společnost.

Porušení GDPR a Listiny

Ve čtvrtém bodě žaloby Komise argumentovala tím, že Maďarsko porušilo čl. 10 GDPR [3] a čl. 8 odst. 2 Listiny, podle kterého má každý právo na ochranu svých osobních údajů. Toto porušení se týká zákona o rejstříku trestů, podle kterého mají „oprávněné osoby“ přístup k údajům z trestního rejstříku o osobách, které se dopustily trestných činů v sexuální oblasti nebo sexuálně motivovaných trestných činů spáchaných na dětech.

Maďarsko svými zákony diskriminuje queer lidi [2]

Podle SDEU toto ustanovení neposkytuje vhodné záruky ve vztahu k právu a svobodě subjektů údajů. Maďarsko proto nemůže odůvodnit zpracování údajů tím, že je to nezbytné pro splnění úkolu prováděného ve veřejném zájmu podle GDPR.

Shrnutí rozsudku

Jedná se o přelomový rozsudek SDEU, jelikož Maďarsko porušilo základní zásady jako je ochrana lidských práv a pluralismus, na kterých EU stojí. Zároveň se jedná o rozhodnutí, které reaguje na právní úpravu, která vznikla v době nedemokratické Orbánovy vlády. Proto bude zajímavé sledovat, jak se k tomuto rozhodnutí a celkově k právům LGBTIQ+ lidí postaví nová vláda.

Poznámka

- [1] Konkrétně čl. 6a odst. 1, čl. 2 a 3 odst. 1 a čl. 9 odst. 1 písm. c) bodu ii).
- [2] Konkrétně čl. 3 odst. 2.
- [3] Obecné nařízení o ochraně osobních údajů

Zdroje

- Soudní dvůr Evropské Unie (2026). Rozsudek ze dne 21. dubna 2026 ve věci Komise proti Maďarsku. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62022CJ0769>.
- Garamvolgyi, F. (2023, červenec). Hungarian bookseller wraps LG-BTQ+ books in plastic to stop people reading them. The Guardian. Získáno z <https://www.theguardian.com/world/2023/jul/12/hungarian-bookstore-chain-wraps-books-lgbtq-characters-plastic>.

Fotografie

- [1] Maďarské knihkupectví dostalo pokutu za prodej knih s queer tematikou. Domácí knihovna, autorka: Adéla Krejčířová, 26. 5. 2026. Upraveno: oříznutí.
- [2] Maďarsko svými zákony diskriminuje queer lidi. Osobní sbírka knih, autorka: Adéla Krejčířová, 26. 5. 2026. Upraveno: oříznutí.

Doživotí za mřížemi a právo na naději

Anna Slezáková

Maďarský právní řád osobám odsouzeným na doživotí umožňuje řízení o podmíněném propuštění až po vykonaných 40 letech trestu. Maďarsko kvůli tomu opakovaně stojí před Evropským soudem pro lidská práva, který i v novém případě shledal porušení práv stěžovatelů.

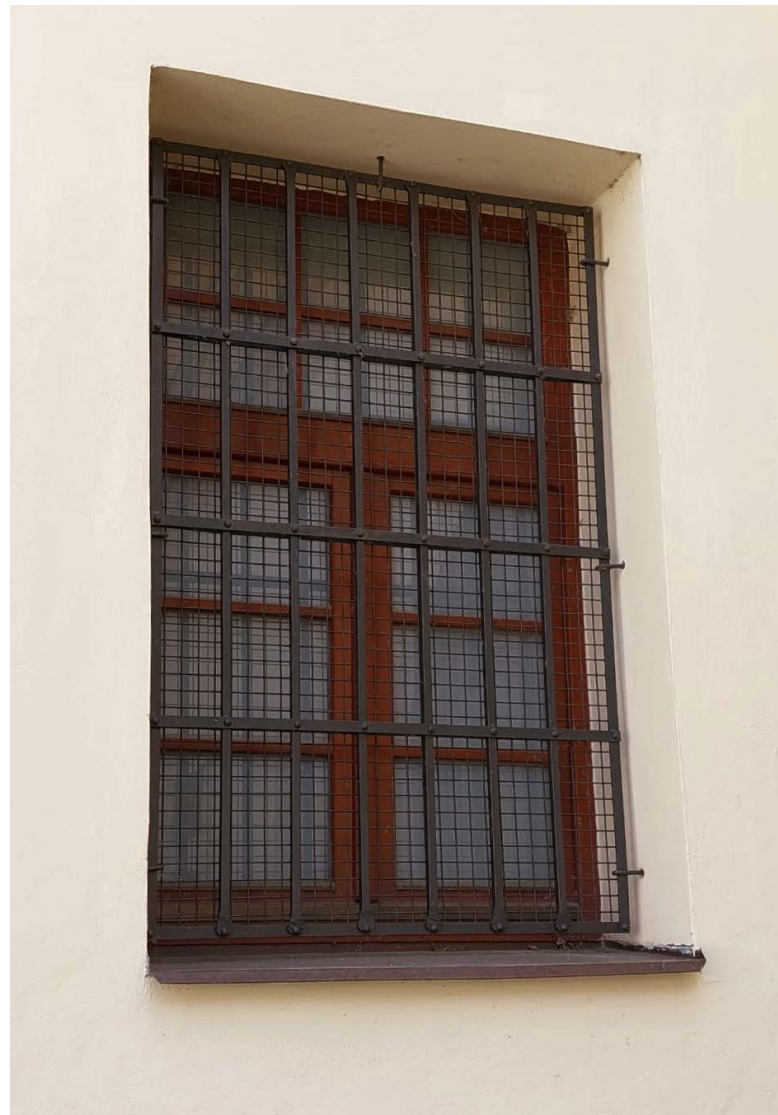
Otázka trestu odnětí svobody na doživotí bez možnosti podmíněného propuštění patří v lidskoprávním prostoru k závažným problémům týkajícím se trestního práva. Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“) ve své ustálené judikatuře opakovaně zdůrazňuje, že i pachatel nejzávažnějších trestných činů musí mít alespoň určitou „naději na propuštění“ a možnost přezkumu uloženého trestu. Bez existence takového mechanismu může být doživotní trest považován za neslučitelný s článkem 3 Úmluvy, který zakazuje mučení a nelidské či ponižující zacházení nebo trest.

Právě touto problematikou se ESLP zabýval i v případě *Éberling a ostatní proti Maďarsku* v němž padlo rozhodnutí letos v dubnu. Skupina sedmi stěžovatelů napadla maďarskou právní úpravu, podle níž může být řízení o možnosti propuštění z doživotního trestu zahájeno až po čtyřiceti letech jeho výkonu. Podle stěžovatelů takový systém neodpovídá standardům vyplývajícím z předchozí judikatury ESLP, a protože jsou tresty fakticky nesnížitelné („de facto irreducible“), porušují článek 3 Úmluvy.

Kdo byli stěžovatelé?

Případ se týkal sedmi stěžovatelů vykonávajících v Maďarsku trest doživotního odnětí svobody bez možnosti podmíněného propuštění. Všichni byli odsouzeni za zvláště závažné násilné trestné činy, především za vraždy či pokusy o vraždu spáchané za přitěžujících okolností.

Společným znakem všech případů bylo, že stěžovatelé čelili trestu doživotního odnětí svobody

Právo na naději opět před ESLP [1]

bez standardní možnosti podmíněného propuštění. Jedinou potenciální cestou ke zkrácení trestu tak zůstal zvláštní mechanismus prezidentské milosti, který mohl být zahájen až po čtyřiceti letech výkonu trestu. Právě tato skutečnost se stala klíčovým bodem sporu před ESLP.

Stěžovatelé nehledali pomoc před ústavním soudem

Vláda namítala nepřijatelnost stížnosti, protože stěžovatelé nevyužili řízení před ústavním soudem. Podle ESLP však nedokázala přesvědčivě vysvětlit, že je tento prostředek účinný. Navázal na rozhodnutí *Sándor Varga a ostatní proti Maďarsku*, v němž již obdobnou argumentaci maďarské vlády odmítl.

Zdůraznil, že samotná možnost uložit trest doživotního odnětí svobody bez podmíněného propuštění je výslovně zakotvena v maďarském ústavním pořádku. Maďarský ústavní soud navíc dovodil, že vyloučení podmíněného propuštění představuje legitimní součást ústavního pořádku. Podle ESLP proto ústavní stížnost nemohla představovat efektivní prostředek nápravy a stížnosti byly přijatelné.

Doživotní tresty v Maďarsku jako opakující se problém

Není to poprvé, co se ESLP zabývá tematikou doživotních trestů a jeho faktickou „nesnížitelností“ specificky ve vztahu k Maďarsku. Ve své judikatuře došel v minulosti již několikrát k závěru, že Maďarsko čl. 3 Úmluvy porušuje, a to právě tím, jak danou problematiku upravuje právní řád.

ESLP připomněl svůj dřívější rozsudek ve věci *T. P. a A. T. proti Maďarsku*, v němž podrobně hodnotil maďarský systém doživotních trestů i mechanismus povinného řízení o milosti po čtyřiceti letech výkonu trestu. Již tehdy dospěl k závěru, že samotná skutečnost, že možné propuštění může být poprvé posouzeno až po uplynutí této lhůty, neodpovídá požadavku „reálné snížitelnosti“ trestu, který požaduje článkem 3 Úmluvy. Vedle délky této lhůty ESLP kritizoval také nedostatečné procesní záruky v navazující fázi rozhodování před prezidentem republiky.

V projednávané věci ESLP výslovně uvedl, že argumentace maďarské vlády je v zásadě totožná s argumentací, kterou již v minulosti přezkoumal a odmítl, přičemž vláda nepředložila žádné nové skutečnosti, jež by odůvodňovaly změnu dosavadní judikatury.

Lidskoprávní aspekt doživotních trestů

Rozsudek ve věci *Éberling proti Maďarsku* je relativně krátký. Vlastní posouzení Soudem má pouhých 5 odstavců. ESLP totiž v rozhodnutí z velké části připomíná zásady a závěry, ke kterým došel ve své judikatuře v minulosti. Velká část této judikatury se přitom týká stejného problému v Maďarsku. ESLP výslovně upozornil na rozsudky ve věci *Kruchió a Lehóczki proti Maďarsku*,

Coman a ostatní proti Maďarsku, *Pápics a ostatní proti Maďarsku* nebo *László Magyar proti Maďarsku*.

ESLP odkazoval především na svou ustálenou judikaturu, která upravuje obecné zásady, které reflektuje například novější rozsudek ve věci *Hutchinson proti Spojenému království*.

Z obecných zásad týkajících se lidskoprávního rozměru doživotních trestů vyplývá, že jeho uložení není samo o sobě v rozporu s článkem 3 Úmluvy. Je ovšem problematické, pokud je trest fakticky nesnížitelný a odsouzenému neposkytuje reálnou možnost přezkumu a případného propuštění. ESLP dlouhodobě zdůrazňuje, že i osoba odsouzená za nejzávažnější trestné činy musí mít „právo na naději“.

Trest nesmí odsouzeného předem definitivně zbavit jakékoli perspektivy propuštění na svobodu. Přezkumný mechanismus musí být podle ESLP dostatečně jasný, předvídatelný a založený na objektivních kritériích. Odsouzený musí již od počátku výkonu trestu vědět, za jakých podmínek může být jeho další věznění přehodnoceno a co musí udělat pro to, aby měl šanci na propuštění.

Porušení článku 3 Úmluvy a dohled Výboru ministrů

Právě optikou těchto zásad ESLP posuzoval i maďarskou právní úpravu, a to již po několikaleté v řadě. Dle jeho závěru možnost prvního přezkumu až po čtyřiceti letech výkonu trestu a současná absence dostatečných procesních záruk neodpovídají standardům ochrany vyplývajícím z článku 3 Úmluvy, a proto shledal i v tomto případě porušení práv stěžovatelů.

Výbor ministrů se výkonem výše citovaných rozsudků, které se týkají tohoto problému v Maďarsku, zabýval naposledy v červnu 2025. Důrazně vyzval tamní orgány, aby bez dalšího odkladu uvedly svou legislativu do souladu s judikaturou ESLP a aby posílil dialog s Radou Evropy s cílem dosáhnout plného výkonu rozsudků. Maďarsko vyzval k předložení aktualizovaného akčního plánu do prosince 2025 s tím, že pokud do června 2026 nedojde k hmatatelnému pokroku, Výbor zváží přijetí nových opatření k zajištění toho, aby žalovaný stát splnil své mezinárodní závazky.

Zdroje

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Éberling a ostatní proti Maďarsku, č. 19002/20, 14. 4. 2026, dostupné z: hudoc.echr.coe.intv.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Hutchinson proti Spojenému království, č. 57592/08, 17. 1. 2017, dostupné z: hudoc.echr.coe.int.

Thematic Factsheet, Trest doživotí, Oddělení výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva, květen 2023, dostupné z: <https://rm.coe.int/thematic-factsheet-life-imprisonment-eng/48800fe6c6>.

Rozhodnutí Výboru ministrů ze dne 12. 6. 2025; Dokumenty k výkonu rozsudků ESLP – skupina Lászlo Magyar proti Maďarsku, č. 73593/10, 20. 5. 2014., dostupné z: hudoc.exec.coe.intv.

Fotografie

[1] Právo na naději opět před ESLP. Mříž, autor: Anna Slezáková, 26. 5. 2026, zdroj: vlastní archiv autora.

Aktuality sekce Evropský systém ochrany lidských práv

Kryštof Urban

Členské státy Rady Evropy přijaly Kišinevskou deklaraci o migraci

Výbor ministrů Rady Evropy přijal na svém 135. zasedání v Kišinevě politické prohlášení, které reaguje na migrační výzvy současnosti. Dokument s názvem Kišinevská deklarace vyzdvihuje nepopiratelnou svrchovanost států rozhodovat o vstupu a pobytu cizinců na svém území a provádět vlastní imigrační politiku. Deklarace upozorňuje, že neschopnost států efektivně vyhostit či vydat osoby obviněné nebo odsouzené ze závažných trestných činů přímo ohrožuje veřejnou a národní bezpečnost.

Deklarace se podrobně zaměřuje na výklad článků 3 a 8 Evropské úmluvy o lidských právech (Úmluva) v kontextu vyhošťování. Přestože státy potvrzují absolutní povahu zákazu mučení a nelidského zacházení podle článku 3, zdůrazňují, že minimální úroveň závažnosti pro naplnění tohoto článku musí zůstat vysoká a konstantní, aby se zamezilo zbytečným překážkám při deportacích. V rámci článku 8 Úmluvy (právo na soukromý a rodinný život) pak deklarace připomíná široký prostor pro uvážení (*margin of appreciation*) národních orgánů, které mají primární roli při vyvažování individuálních práv vůči důležitému veřejnému zájmu a národní bezpečnosti.

SDEU: Itálie se dopustila nepřímé diskriminace v přístupu k sociální pomoci a k zaměstnání

Soudní dvůr Evropské unie (SDEU) v rozsudku ze dne 7. května 2026 ve věci C-747/22 (*KH proti INPS*) rozhodl, že Itálie se dopustila nepřímé diskriminace v přístupu k sociální pomoci a k zaměstnání. Jednalo se o případ cizince z třetí země s přiznanou doplňkovou ochranou, kterému byl odňat tzv. občanský příjem (sociální dávky spojené s programem pracovního začlenění) poté, co správní kontrola zjistila, že nesplňuje podmínku alespoň desetiletého pobytu v zemi stanovenou

Ilustrativní fotografie [1]

italským právem. Ten toto rozhodnutí zpochybnil před italským soudem, který se obrátil na SDEU, zda uvedená podmínka stanovená italským právem nepředstavuje nepřímou diskriminaci cizích státních příslušníků.

SDEU dospěl k závěru, že na přiznání občanského příjmu se vztahuje zásada rovnosti mezi osobami požívajícími mezinárodní ochrany a vlastními státními příslušníky, a to jak z hlediska přístupu k zaměstnání, tak z hlediska práva na minimální příjem. I když se tato podmínka uplatňuje na všechny stejným způsobem, dotýká se především cizinců. Toto rozdílné zacházení není možné odůvodnit tím, že přiznání občanského příjmu podle italské vlády představuje značnou administrativní a ekonomickou zátěž. SDEU proto uzavřel, že v daném případě šlo o unijním právem zakázanou nepřímou diskriminaci.

ESLP přijal dvě nové žádosti o poradní stanoviska

Protokol č. 16 k Úmluvě s účinností od 1. srpna 2018 umožňuje nejvyšším soudům a tribunálům smluvního státu požádat Evropský soud pro lidská práva (ESLP) o poskytnutí poradních stanovisek k zásadním otázkám týkajícím se výkladu nebo uplatňování práv a svobod definovaných v Úmluvě nebo v protokolech k ní. Těto možnos-

ti nyní využily (a to poprvé) hned dvě nejvyšší instance ze dvou zemí.

Dne 11. května 2026 ESLP přijal dvě žádosti o poradní stanoviska. Zaprvé se jedná o žádost slovinského nejvyššího soudu, ve které byl ESLP požádán o poskytnutí poradního stanoviska ohledně toho, zda možnost vydat stavební povolení a zahájit výstavbu dálnice, aniž by nejprve došlo k vyvlastnění dotčených pozemků, představuje neodůvodněný zásah do vlastnických práv vlastníků pozemků, která jsou chráněna článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě a článkem 33 Ústavy Slovinska.

Druhá žádost doputovala z lucemburského ústavního soudu. Žádost byla podána v kontextu kárného řízení vedeného proti bývalé advokátce lucemburské advokátní komory, jež byla v červenci 2023 doživotně vyškrtuta ze seznamu advokátů. Advokátka se proti tomuto rozhodnutí odvolala, nicméně na jednání se následně osobně nedostavila. Vzhledem k tomu, že se osobně nedostavila, bylo vydáno rozhodnutí v nepřítomnosti (*in absentia*), bez možnosti požádat o nové projednání věci. Lucemburská žádost se týká slučitelnosti s ustanoveními Úmluvy, zejména s článkem 6 (právo na spravedlivý proces), pokud jde o povinnost advokátů čelících kárnému řízení dostavit se osobně před kárný senát a o nemožnost požádat o nové projednání věci v případě, že proti nim bylo rozhodnuto v jejich nepřítomnosti (*in absentia*).

Gruzie dle ESLP neporušila svobodu projevu udělením sankce za urážlivé video na TikToku

ESLP dne 19. května 2026 vydal rozsudek ve věci *Miladze proti Gruzii* (stížnost č. 41585/23), ve kterém konstatoval, že nedošlo k porušení článku 10 Úmluvy (svoboda projevu). Tento rozsudek přináší důležité vodítko pro posuzování hranic svobody projevu v prostředí sociálních sítí. Případ se týkal administrativního trestu pro gruzínského občana Irakliho Miladzeho, který v prosinci 2022 zveřejnil na sociální síti TikTok krátké video. V něm kritizoval novou dopravní politiku v Tbilisi a poukazoval na údajná pochybení ze strany města a jeho úředníků, avšak učinil tak za použití extrémně vulgárních urážek adresovaných starostovi města a úředníkům. Video se stalo virálním a dosáhlo více než 100.000 zhlédnutí.

Gruzínské soudy následně v květnu 2023 uznaly stěžovatele vinným z „narušování veřejného pořádku“ a uložily mu minimální zákonnou pokutu (v přepočtu cca 180 €).

Štrasburský soud zdůraznil, že národní orgány provedly pečlivé vyvážení protichůdných zájmů a správně rozlišily mezi legitimní, byť ostrou politickou kritikou, a nepřátelským osobním očerňováním, které Úmluva nechrání. Vzhledem k tomu, že vnitrostátní soudy lépe znají tamní kulturní a lingvistický kontext, zohlednily brutální tón projevu, jenž v Gruzii hraničí s verbálním násilím a postrádá jakýkoliv politický, společenský či stylistický podtext. Soud rovněž poukázal na to, že autorovo varování před vulgárním obsahem nezabránilo algoritmickému zobrazování videa nezletilým uživatelům na TikToku. Přiměřenost zásahu státu navíc podtrhl fakt, že video nebylo smazáno, stěžovatelovy účty nebyly zablokovány, nebylo proti němu vedeno trestní řízení a uložená pokuta byla na nejnižší možné hranici.

Zdroje

- Rada Evropy (2026). *Council of Europe foreign ministers adopt political declaration on the ECHR and migration*. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/portal/-/council-of-europe-foreign-ministers-adopt-political-declaration-on-the-echr-and-migration>.
- Rada Evropy (2026). *Kišiněvská deklarace*. Dostupné z: <https://rm.coe.int/pdf/09125948802bc2cc>.
- Soudní dvůr Evropské unie (2026). Tisková zpráva č. 68/26. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/site/upload/docs/application/pdf/2026-05/cp260068en.pdf>.
- Soudní dvůr Evropské unie (2026). Rozsudek Soudního dvora EU ve věci *INPS (C-747/22)* ze dne 7. května 2026. Dostupné z: https://infocuria.curia.europa.eu/tabs/jurisprudence?sort=DOC_DATE-DESC&searchTerm=%22C-747%2F22%22&publishedId=C-747%2F22.
- Evropský soud pro lidská práva (2026). Press release ze dne 12. května 2026 – žádost slovinského Nejvyššího soudu o poradní stanovisko. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/fre-press#%22itemid%22:%22003-8531046-12113539%22>].
- Evropský soud pro lidská práva (2026). Press release ze dne 12. května 2026 – žádost lucemburského Ústavního soudu o poradní stanovisko. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/fre-press#%22itemid%22:%22003-8531626-12114565%22>].
- Evropský soud pro lidská práva (2026). Rozsudek ESLP č. 41585/23 ve věci *Miladze proti Gruzii* ze dne 19. května 2026. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/#%22itemid%22:%22001-250113%22>].

Fotografie

- [1] Ilustrativní fotografie. Evropský soud pro lidská práva, autor: Kryštof Urban, 6. 9. 2024, zdroj: vlastní archiv autora.

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Vedoucí sekce: Michaela Luzio Stenzel a Radek Tesar

Před novou nepálskou vládou stojí velká očekávání i složité výzvy

Madlen Seibertová

Nepál loni zažil politické zemětřesení vedené generací Z. To, co začalo jako odpor proti vládnímu zákazu sociálních sítí, korupci a papalášství, vyústilo v pád starých politických elit a historicky první online volbu premiéra. Letošní předčasné volby vynesly do čela země rappera Bálendra Šáha, který slibuje nápravu poměrů tak, aby se lidem žilo lépe a fungoval právní stát. Jaké výzvy nyní před novou vládou stojí?

Protestující nepálská mládež

V září minulého roku otřásl protesty mládeže Nepálem. V zemi, kde je 56 % obyvatel mladších třiceti let, zpočátku mírné nepokoje vyvolal plošný zákaz sociálních sítí, k němuž vláda přistoupila poté, co se platformy nezaregistrovaly podle nově stanovených pravidel.

Tyto předpisy od společností provozujících sociální sítě vyžadovaly zřízení místního zastoupení, což mělo vládě umožnit větší kontrolu nad sdíleným obsahem[1]. Ochránci lidských práv novou legislativu tehdy označili za cenzuru a útok na svobodu projevu.

Další rozbuškou se stala dopravní nehoda na předměstí hlavního města Káthmandú, při které auto z oficiálního vládního konvoje srazilo jedenáctiletou dívku, z místa nehody ujelo a nechalo školačku ležet na silnici. Tehdejší premiér K. P. Šarma Olí to označil za “normální věc” a vyzval k nepolitizování této záležitosti.

Poté, co státní složky zabily devatenáct demonstrantů mladších třiceti let, situace v zemi prudce eskalovala. Protestující hned druhý den přišli s požadavky na dodržování lidských práv, právního státu a konce korupce.

Ženy, osoby LGBTQ+ nebo Dalité čelí v Nepálu významné diskriminaci [1]

Rozvášněné davy začaly v reakci na zabíjení zapalovat budovy. Popel lehla sídla tří hlavních politických stran, z nichž dvě jsou komunistické. Více významných budov pro správu státu taktéž pohltily plameny, a to nejen v hlavním městě, ale po celé zemi.

Stárnoucí politické vedení neočekávalo ani v nejmenším takovýto vývoj událostí. Domnívalo se, že rodící se nespokojenost na internetu odráží pouze názor menšiny a situaci nepřiznávalo dostatečný význam.

Důvodem je, že tamní občanská společnost je tradičně aktivní a často vychází do ulic, a to navzdory tomu, že tamní politická elita bývála donedávna považována za imunní vůči jakémukoliv veřejnému napětí.

Volby přes komunikační aplikaci Discord

Po dvou dnech rozsáhlých protestů, během kterých přišlo o život 76 lidí převážně nezákonným

zásahem policie, došlo k historickému okamžiku. Zřejmě vůbec poprvé byl vybrán předseda vlády online, a to prostřednictvím hlasování na kanálu komunikační aplikace Discord. Jednalo se o kanál Mládež proti korupci, jehož vysílání se živě přenášelo na další sociální síť.

Svůj hlas takto odevzdalo 7 586 mladých Nepálců, jejichž názor tradiční politické strany dlouho ignorovaly. Vyvrcholením protestů bylo následné složení přísahy nově zvolené premiérky, vůbec první ženy v tomto úřadu v historii země.

Stala se jí předsedkyně Nejvyššího soudu Sushila Karki. Tímto okamžikem se navázalo na oživení, které je patrné od voleb v roce 2022, kdy se nově vzniklá Národní nezávislá strana stala čtvrtou největší stranou v parlamentu a zbourala představy o neotřesitelnosti tradičních stran.

Vyšetřování předešlých politických elit

V návaznosti na protesty protikorupční úřad obvinil dnes už bývalého předsedu parlamentu Krišnu Bahádura Maráha spolu s jeho synem a vysokými celními úředníky z pašování zlata. Podle obvinění měli jen za rok 2022 převést přes hranice 8,4 kilogramů zlata a přišli si zhruba na půl milionu amerických dolarů.

V březnu tohoto roku byly zveřejněny závěry vyšetřování loňského krvavého povstání. Vyšetřovací komise vydala doporučení, aby byli bývalý premiér Olí a bývalý ministr vnitra Rameš Lekhak trestně stíháni mimo jiné i za hrubé porušování lidských práv.

V dubnu následně byli oba z vazby propuštěni pod podmínkou, že zůstanou vyšetřovatelům k dispozici. Olí, který byl nedávno potřetí zvolen předsedou Komunistické strany Nepálu, se obvinění brání a označuje ho za politicky motivované a nepodložené dostatečnými důkazy.

Rapper premiérem

Nepál je parlamentní republikou a hlavní výkonnou moc ve státě drží premiér. V březnových předčasných volbách v Nepálu získala převážnou většinu hlasů centristická liberální strana Ras-

triya Swatantra Party (RSP) a předsedou vlády se stal pětatřicetiletý Bárendra Šáh. Lidé unavení korupcí, nepotismem a zhoršující se hospodářskou situací slyšeli na jeho kampaň slibující změnu.

Svou nekonvenčnost vložil i do samotné kampaně, která předcházela. Vyhýbal se mediálním výstupům. Kritici to vnímají jako strategii jak se vyhnout kontrole jeho dosavadních výsledků.

Šáh namísto toho vsadil na aktivitu na sociálních sítích, kde přislíbil rozsáhlý protikorupční program či reformu soudnictví. Premiér také hodlá podpořit vytvoření 1,2 milionů nových pracovních míst a zmírnit tak v zemi nezaměstnanost, která je jedním z nejpálčivějších problémů.

Nová jednobarevná vláda, která nemá zatím zkušenosti s vládnutím, vzbuzuje u mnoha voličů velká očekávání. Představuje naději, že osoby obviněné z porušování lidských práv, zneužívání moci a korupce budou souzeny ve spravedlivých procesech.

Myšlenky Šáha hluboce rezonovaly už mezi zářijovými protestanty, kteří jako jednu ze svých hymen přijali jeho píseň Nepal Haseko [2]. Současný premiér využil hudebního projevu i těsně před nástupem do úřadu, kdy vydal skladbu plnou optimismu ohledně budoucnosti Nepálu.

Předtím starostou hlavního města

Šáh známý jako Balen je vystudovaný inženýr a stal se populární díky rapovým písním mluvícími za celou frustrovanou generaci. Rapem poukazoval na korupci a další společenské problémy v zemi. V roce 2022 snad i díky tomu drtivě vyhrál volby na starostu Káthmándú jako nezávislý kandidát.

Porazil tak strany dominující na politické scéně po celá desetiletí. V čele města se snažil o zachování domorodého dědictví či boj s korupcí. Zahájil i kontroverzní kampaň na demolici černých staveb. Ta pomohla plynulosti dopravy, ale vysloužila si kritiku lidskoprávních organizací a obyvatelů nelegálních osad kvůli příliš tvrdému postupu policie.

Výzvy pro nově zvolenou nepálskou vládu

Organizace Human Rights Watch, Amnesty International a Mezinárodní komise právníků adresovaly Šáhovi dopis, v němž vyzývají stát k zajištění trvalé ochrany lidských práv a právního státu, jehož principy jsou nyní přehlíženy.

Na základě doporučení by se vláda měla zaměřit na řešení zvýšeného rizika porušování práv u žen a dívek čelícím mimo jiné sexuálnímu násilí i nadále rozšířeným dětským sňatkům, přestože jsou nezákonné.

Kroky vedoucí k zrovnoprávnění by měly být podniknuty vůči Dalitům[3] a další menšinám. Dosud není v praxi vymáhán zákon zakazující diskriminaci na základě kastovního původu z roku 2011, ani nejsou shromážděná data o trestných činech motivovaných kastovní příslušností.

Diskriminace skupin LGBTQ+

Nepál byl globálním lídrem v oblasti práv sexuálních menšin díky rozhodnutí z roku 2007, které dekriminolo homosexualitu, právně uznalo třetí pohlaví a přiznalo LGBTQ+ osobám plná práva. Navzdory tomu od začátku roku 2025 úředníci ministerstva vnitra blokují registraci stejnopohlavních sňatků a administrativní uznání genderové identity trans lidí.

Za současným zablokováním stojí tlak a lobbying konzervativních skupin, které označují trans aktivisty za agenty Západu usilující o destabilizaci tamní kultury. Zatím jsou nezákonně vyžadovány ponižující lékařské prohlídky nebo potvrzení o chirurgických zákrocích, "anti-gender" hnutí však chce tyto procesy zcela zastavit.

Systémové nedostatky v sociální a pracovní oblasti

Pracovní migrace tvoří klíčovou součást nepálské ekonomiky a obživy mnoha domácností. Většina migrujících pracovníků ale stále vykonává svá povolání v nevyhovujících podmínkách. Často dochází k jejich vykořisťování, k vybírání neadekvátně vysokých poplatků za zprostředkování práce a vykonávání povolání v extrémním vedru.

Přibližně 40 % nepálské populace je mladší osmnácti let [2]

Zhruba 40 % nepálské populace je mladší osmnácti let, i tak vládní rozpočet vydává pouhých 4 % na její sociální zabezpečení. Nabízí se tak rozšíření úspěšného Dětského grantu, který je zatím dostupný jen ve 25 okresech z celkem 77.

Značné mezery vykazuje i právo na bydlení. Nová vláda čelí kritice za nouzové vystěhování lidí z neoficiálních osad podél říčních koridorů v Káthmándú, které započal již Šáh jako starosta. Experti OSN vyjadřují vážné znepokojení. Lidé mají mnohdy na opuštění domovů pouhých dvacet čtyři hodin, což znemožňuje jakoukoli přípravu či právní obranu. Vláda navíc poskytuje jako náhradu jen provizorní nouzové přístřešky.

Nepál na rozcestí

Dalším nedostatkem je ochrana řádného procesu. Navrhované nařízení Šáhova kabinetu by oslabilo nezávislost ústavní rady při jmenování soudců a komisařů do ústavních orgánů. Včasné zajištění důvěryhodné a efektivní justice splňující mezinárodní právní standardy je přitom zásadní pro vypořádání se s těžkou historií.

Během vnitřního ozbrojeného konfliktu v letech 1996 až 2006 docházelo k porušování mezinárodního humanitárního práva a lidských práv. Legislativa se díky novelám z roku 2024 zlepšila, nedostatky ale přetrvávají a proces se pozastavil také kvůli neodbornosti a politické závislosti tehdy jmenovaných komisařů do Komise pro pravdu a usmíření [4].

Nepál se po proběhlých změnách ocitl na historickém rozcestí a nová, zatím nezkušená, vláda čelí obrovským očekáváním veřejnosti. Pro zemi bude klíčové dbát na doporučení lidskoprávních organizací, dodržovat v praxi principy právního státu a odstranit přetrvávající nerovnosti. Klíčem k dlouhodobé stabilitě bude rovněž ochrana nezávislosti justice a spravedlivé vypořádání se s minulostí.

Poznámky

- [1] Nepálský internet byl týdně před zákazem zaplaven kampaní #NepoBaby, která ostře kritizovala rozdíl mezi luxusním životem dětí politiků a běžnou mládeží.
- [2] V překladu Usmívající se Nepál. I další texty Šáha zněly v ulicích i domácnostech po celé týdně.
- [3] Dalitové označování také jako “nedotknutelní” jsou skupina lidí na nejnižším stupni tradičního hinduistického kastovního systému. Tvoří 13 % populace a stále čelí každodenní diskriminaci.
- [4] Komise byla zřízena v roce 2015 jako nástroj k nastolení přechodné spravedlnosti po zmíněné občanské válce mezi vládními silami a maoistickými povstalci.

Zdroje

International Commission of Jurist (2024). *Nepal: A Brief Review of Nepal's Transitional Justice (TJ) Law*. Získáno z: ICJ: www.icj.org/resource/a-brief-review-of-nepals-transitional-justice-tj-law/.

Mulmi, A. R. (2025, září). From Streets to Discord: How Nepal's Gen Z Toppled a Government. *Carnegie Endowment for International Peace*. Získáno z: carnegieendowment.org/research/2025/09/nepal-gen-z-topple-government.

Nepal (n. d.). *Trial International*. Získáno z: trialinternational.org/countries-post/nepal/.

Nepal: UN welcomes new law on caste-based discrimination (2011, květen). *UN News*. Získáno z: news.un.org/en/story/2011/05/376232.

Nepal: Balen Government Should Bring Human Rights Reforms (2026, duben). *Human Rights Watch*. Získáno z: www.hrw.org/news/2026/04/30/nepal-balen-government-should-bring-human-rights-reforms.

Bhandari, R. (2026, duben). Nepal Frees Former Premier Held Over Deadly Crackdown on Youth Protests. *Organized Crime and Corruption Reporting Project*. Získáno z: www.occrp.org/en/news/nepal-frees-former-premier-held-over-deadly-crackdown-on-youth-protests.

Ng, K & Ewe, K. (2026, březen). Nepal swears in ex-rapper as new prime minister. *BBC*. Získáno z <https://www.bbc.com/news/articles/c895v335xkgo>.

Gurubacharya, B. (2025, září). Nepal blocks Facebook, X, YouTube and others for failing to register with the government. *AP News*. Získáno z: apnews.com/article/nepal-ban-social-media-platform-3b42bbbd07bc9b97acb4df09d42029d5.

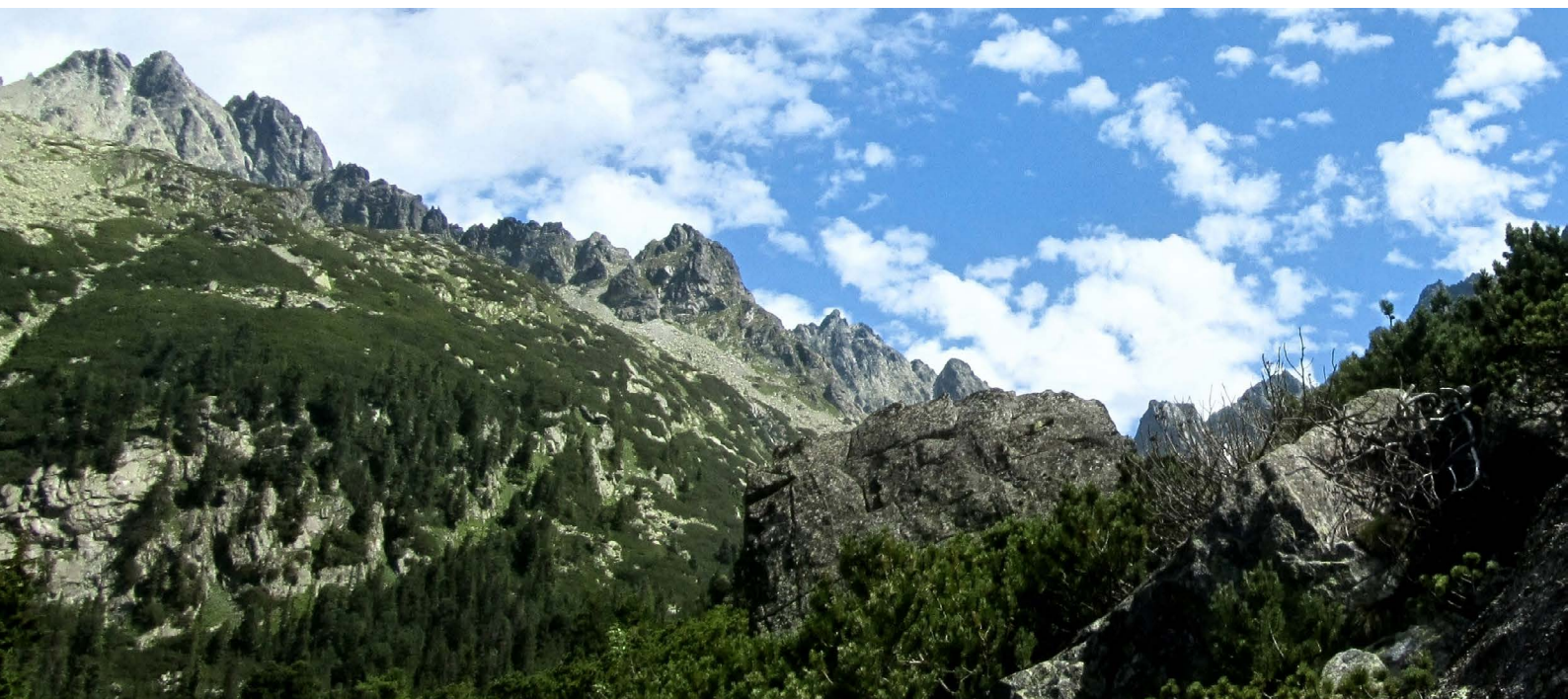
Nepal: Transgender Rights Progress Stalls (2026, duben). *Human Rights Watch*. Získáno z: www.hrw.org/news/2026/04/29/nepal-transgender-rights-progress-stalls.

UN experts urge Nepal to halt mass forced evictions in Kathmandu (2026, květen). *UN OHCHR*. Získáno: www.ohchr.org/en/press-releases/2026/05/un-experts-urge-nepal-halt-mass-forced-evictions-kathmandu.

Fotografie

- [1] Ženy, osoby LGBTQ+ nebo Dalité čelí v Nepálu významné diskriminaci. Autor: Madlen Seibertová, 2017. Upraveno: oříznutí.
- [2] Přibližně 40 % nepálské populace je mladší osmnácti let. Autor: Madlen Seibertová, 2024. Upraveno: oříznutí.
- [3] Břežnové volby drtivě vyhrála Rastriya Swatantra Party. Autor: Madlen Seibertová, 2017. Upraveno: oříznutí.

Břežnové volby drtivě vyhrála Rastriya Swatantra Party [3]

Svoboda tisku ve světě

Klára Čepičková

Index Reportérů bez hranic zabývající se úrovní svobody tisku je momentálně celosvětově v celkovém zhodnocení na nejnižších hodnotách za posledních 25 let. Více než polovina států světa v hodnocení spadá do kategorie „obtížné“ nebo „velmi závažné“. Na prvním místě se po desáté umístilo Norsko, poslední místo získala už potřetí Eritrea.

Index Reportů bez hranice (RSF) je každoroční žebříček, který hodnotí míru svobody médií a nezávislosti novinářů ve 180 zemích světa. Index měří pět indikátorů, a sice ekonomický, právní, bezpečnostní, politický a společenský. V posledním roce to byl právě právní indikátor, který znamenal nejstrmější propad.

Afrika

Situace v Africe je kritická. Největšími překážkami pro svobodná média v Africe představuje politická nestabilita, války a případné trestněprávní postihy novinářů. Tamní vlády jako nástroje k útokům na novináře využívají rozšiřující interpretaci neurčitých pojmů spojených s národní a kybernetickou bezpečností.

V případě Eritrey, která se umístila v žebříčku RSF na posledním místě, je sice svoboda projevu formálně zakotvena v tamní ústavě, jde ale o svobodu naprosto iluzorní. Média jsou plně pod kontrolou prezidenta Issaiase Afwerkiho, který je podle OSN vinen ze zločinů proti lidskosti. V zemi nepůsobí žádná nezávislá média a Eritrea je také známá vězněním nepohodlných novinářů bez odsouzení.

Přesně takový je i případ Dawita Isaaka, novináře se švédským a eritrejským občanstvím, který je v letošním roce už 25 let držen ve vězení. V případě Isaaka neproběhl hlavní líčení a podle prezidenta Afwerkiho není soud ani v plánu. Vyloučeno je nicméně i jeho propuštění. Tato situace bohužel není ojedinělá. Momentálně je podle RSF v eritrejských vězeních protiprávně drženo celkem 14 novinářů.

EU posiluje legislativní ochranu svobody médií [1]

Novináři ze Súdánu, který se umístil na 161. místě, získali v dubnu tohoto roku cenu UNESCO pro svobodu tisku. Oceněno bylo jejich odhodlání a odvaha informovat i v trvající súdánské občanské válce. Podle UNESCO je Súdán pro novináře jedním z nejnebezpečnějších států světa.

Robustní legislativa, která má za cíl ochranu národní bezpečnosti, kriminalizuje vydávání informací, které by mohly „ohrozit veřejný pořádek“ a „oslabit státní prestiž“. Vláda také často používá internetové blackouty a má velké pravomoci v oblastech sledování občanů, prohlídek, konfiskace majetku nebo zatýkání novinářů.

Súdánský novinářský syndikát, který funguje od roku 2022, od začátku občanské války zdokumentoval smrt 32 novinářů, 556 státních útoků na mediální pracovníky a rušení řady novin a rádiových stanic. Slovy Mohameda Zakarii, člena

syndikátu v exilu, novináři v zemi brání pravdu a zajišťují, že utrpení lidí v občanské válce nebude zapomenuto.

Amerika

V Severní a Jižní Americe je situace pro média trvale náročná. Nebezpečí představují zejména organizované zločinecké skupiny v kombinaci se slabou státní ochranou. V letošním roce byl také zaznamenán nárůst útočné rétoriky představitelů států a využívání práva ke znemožnění informování.

USA spadly oproti minulému roku o sedm příček a momentálně se nachází za Botswanou na 64. místě. Prezident Donald Trump opakovaně používá federální úřady k tomu, aby trestal média, která ho kritizují.

Došlo například k vyloučení agentury Associated Press [1] z tiskových konferencí v Bílém domě proto, že odmítla používat název Americký záliv místo Mexický záliv. Federální komise pro komunikaci také vyšetřováním vyvíjela tlak na média jako NBC, ABC a CBS. Podle neziskové organizace Committee to Protect Journalists přestává být svoboda tisku v zemi samozřejmostí.

Naproti tomu Kanada si meziročně polepšila o jedno místo a umístila se na 20. místě. Přes silnou ochranu svobodných médií zde pořád zůstává prostor pro růst v oblasti informování o situaci původních obyvatel Kanady a ochrany zejména novinářek před obtěžováním v kyberprostoru.

Asie

Asie zůstává jedním z nejméně příznivých regionů na světě z hlediska úrovně svobody tisku. Z celkových 32 států je v 21 z nich úroveň svobody tisku náročná nebo velmi vážná. To je způsobeno z velké části přísnou právní regulací, cenzurou a propagandistickou činností některých autoritativních režimů.

Čínská lidová republika, jež se umístila na 178. místě, je globálně největší věznil novinařů. Momentálně je jich v čínských věznicích drženo více než 100. Země pro umlčování nepohodlných mé-

dií obdobně jako africké země využívá širokou interpretaci zákonů potírající zločiny jako špionáž, podvracení a provokace.

Jako trest můžou být novináři odsouzeni k až šesti měsícům k domácímu vězení na určeném místě v takzvaných „černých vězeních“. V těchto zařízeních nemají přístup k právnímu zastoupení a bývají vystaveni mučení a ponižujícímu zacházení. O jejich existenci informovala již v roce 2009 nezisková organizace Human Rights Watch.

Austrálie a Oceánie

Austrálie v žebříčku obsadila 33. místo. Největší ohrožení pro svobodu tisku v oblasti představuje pokračující monopolizace médií. Dvě největší mediální korporace News Corp Australia a Nine Entertainment ovládají dohromady téměř všechna australská soukromoprávní média. Oběma jsou vyčítány úzké vazby na politickou reprezentaci a přetrvávají také pochybnosti o míře jejich nezávislosti.

Od roku 2019 byly po celé Austrálii zaznamenány stovky případů snižování počtu redaktorů a rušení publikací. To ilustruje fenomén tzv. zpravodajských pouští, kdy regionální zpravodajství značně slábne na úkor velkých, celostátních titulů. Výsledek je problematický zejména proto, že občané jsou výrazně méně informováni o událostech, které se jich lokálně týkají nejvíce.

Filipíny stále zůstávají jedním z nejnebezpečnějších států pro novináře. Část útoků přichází ze strany politické reprezentace, která k tomu opakovaně zneužívá zákon o prevenci kyberkriminality. Jeho rámec umožňuje ukládání výjimečně tvrdých trestů pro zločin online pomluvy.

Fyzické násilí proti novinářům se i přes zřízení Prezidentské pracovní skupiny pro bezpečnost médií v roce 2016 zatím účinně řešit nepodařilo. Filipíny jsou také státem, ve kterém proběhla historicky největší masová vražda novinářů. V roce 2009 bylo brutálně zavražděno 32 novinářů v provincii Maguindanao asi stovkou místních mužů. Následný proces s obviněnými byl široce kritizovaný pro nepřiměřenou délku řízení a neefektivní vyšetřování.

Evropa

Od srpna 2025 je v EU účinný evropský akt o svobodě médií (EMFA). Řada členských států ale zatím nesplňuje jeho přísné podmínky.

EMFA chrání nezávislost a svobodu médií. Zakazuje členským státům omezovat činnost poskytovatelů mediálních služeb na vnitřním trhu EU tím, že případná omezení svěřuje do kompetence evropského práva. Zvýšená regulace usiluje o snížení politizace veřejnoprávních i soukromoprávních médií.

Jeho implementace se setkává s odporem zejména ze strany Maďarska, které podalo žalobu u Soudního dvora EU proti Radě EU a Evropskému parlamentu. Řízení zatím nebylo ukončeno a na verdikt ohledně toho, jestli EU v případě EMFA překročila své pravomoci, se stále čeká.

Totalitní východoevropské státy jako Rusko a Bělorusko jsou pravidelně používány zákony proti terorismu a extremismu ke kriminalizaci činnosti novinářů. Rusko je také po Číně druhé v počtu nejvíce novinářů držených ve vězení.

Česká republika se oproti minulému roku posunula o jedno místo dolů na celkové 11. místo v žebříčku. Koncentrace velkých mediálních domů jako MAFRA nebo Seznam v rukou podnikatelů je do určité míry vyvážena respektovanými veřejnoprávními médii jako jsou ČT a Český rozhlas a nezávislými médii jako např. DeníkN.

Obavy nicméně oprávněně vzbuzují plány na zrušení koncesionářských poplatků a větší kontrolu vlády. Chystané změny mají přesunout financování veřejnoprávních médií do státního rozpočtu, což by mohlo ohrozit jejich nezávislost.

Celkový stav svobody tisku zpráva hodnotí jako ve zhoršující se kondici. V roce 2002 žilo 20 % světové populace v zemích, kde byla svoboda tisku v tomto indexu hodnocena jako „dobrá“. O dvacet pět let později je to méně než 1 %. Některé výzvy pro nezávislá média zůstávají stále stejné, jiné se přidávají spolu se zvýšenou mírou digitalizace.

Poznámka

[1] Associated Press je americká nezisková zpravodajská agentura. Distribuuje zprávy a fotografie médiím a patří mezi největší zdroje nezávislé žurnalistiky na světě.

Zdroje

- Beijing's Black Jails (2012, březen 15). *Human Rights Watch*. Získáno z: <https://www.hrw.org/news/2012/03/15/beijings-black-jails>.
- Fells, A. (2026, červen). Allan Fells: Democracy dies in news deserts. *Public Interest Journalism Initiative*. Získáno z: <https://piji.com.au/blog/allan-fells-democracy-news-deserts/>.
- Ten years after massacre of 32 reporters, Philippine justice on trial. (2019, listopad 22). *Reporters without borders*. Získáno z: <https://rsf.org/en/ten-years-after-massacre-32-reporters-philippine-justice-trial>.
- European Media Freedom Act (EMFA). (2022). *GMFD Policy & Advocacy Center*. Získáno z: <https://policy-advocacy.gfmd.info/policies-and-legislation/european-media-freedom-act-emfa>.
- Hungary takes EU to court over media freedom. (2024, červenec 15). *Politico*. Získáno z: <https://www.politico.eu/article/hungary-take-eu-court-over-media-freedom-viktor-orban/>.
- Nenadić, I. (2024, říjen). Policy in Practice: The interplay of the Digital Services Act and the European Media Freedom Act. *Centre for Media Pluralism and Media Freedom*. Získáno z: <https://cmpf.eui.eu/digital-services-act-and-european-media-freedom-act/>.
- World Press Freedom Index: Australia. (2026). *Reporters without Borders*. Získáno z: <https://rsf.org/en/country/australia>.
- Australia's media concentration ranked second-worst in world as experts call for levy on tech firms. (2024, říjen 3). *The Guardian*. Získáno z: <https://www.theguardian.com/media/2024/oct/03/australia-media-concentration-google-meta-funding>.
- World Press Freedom Index: Philippines. (2026). *Reporters without Borders*. Získáno z: <https://rsf.org/en/country/philippines>.
- World Press Freedom Index: China. (2026). *Reporters without Borders*. Získáno z: <https://rsf.org/en/country/china>.
- World Press Freedom Index: Czechia. (2026). *Reporters without Borders*. Získáno z: <https://rsf.org/en/country-czechia>.
- World Press Freedom Index: United States. (2026). *Reporters without Borders*. Získáno z: <https://rsf.org/en/country/united-states>.
- World Press Freedom Index: Canada. (2026). *Reporters without Borders*. Získáno z: <https://rsf.org/en/country/canada>.
- World Press Freedom Index: Sudan. (2026). *Reporters without Borders*. Získáno z: <https://rsf.org/en/country/sudan>.
- World Press Freedom Index: Eritrea. (2026). *Reporters without Borders*. Získáno z: <https://rsf.org/en/country/eritrea>.
- Sudanese journalists awarded UNESCO press freedom prize. (2026, duben 30). *UN News*. Získáno z: <https://news.un.org/en/story/2026/04/1167420>.

Fotografie

[1] EU posiluje legislativní ochranu svobody médií. IMG_0731. HEIC, autor: Tomáš Opat, 1. 12. 2025. Upraveno: oříznutí.

Aktuality sekce Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Tobiáš Ševčík

Dostupnost potratů v USA opět v ohrožení?

Americký Nejvyšší soud pozastavil účinnost rozhodnutí Odvolacího soudu pro 5. okruh (pro státy Texas, Louisiana a Mississippi), kterým tento soud znemožnil poskytovatelům zdravotní péče předepisovat na dálku lék označovaný jako Mifepristone. Mifepristone je přitom jedním z předních léků, které se využívají k vyvolání potratů.

Tamní Úřad pro kontrolu potravin a léčiv původně umožnil předpis tohoto léku na dálku pouze dočasně v době pandemie. Po rozhodnutí tamního Nejvyššího soudu ve věci *Dobbs v. Jackson Women's Health Organization*, ve kterém tento soud vyslovil, že federální vláda nemá pravomoc potraty regulovat, učinil úřad změnu trvalou. Tento krok ovšem napadl stát Louisiana.

Lék Mifepristone zůstane nadále dostupný, a to až do konečného rozhodnutí v tomto sporu. Proti zásahu Nejvyššího soudu uplatnili odlišné stanovisko soudci Thomas a Alito. Shodují se, že předepisování léku na dálku obchází závěry z již zmiňovaného rozhodnutí *Dobbs v. Jackson Women's Health Organization*.

Thajská opozice v hledáčku zákona

Třicet čtyři bývalých a deset současných opozičních poslanců se dle thajské Národní protikorupční komise dopustilo protiústavního jednání. To spočívalo v tom, že v roce 2023 ve volební kampani propagovali zrušení části trestního zákoníku, která trestá urážku krále a jeho rodiny. Po volebním úspěchu návrh zákona, který by tento trestný čin zrušil, předložili. Tím údajně nepřípustně zpochybnili thajský demokratický systém s králem jako hlavou státu.

Obvinění bylo předloženo v souladu s tamní ústavou Nejvyššímu soudu, který je může zprostit

Nejvyšší soud USA obnovil přístup k léku Mifepristone [1]

obvinění, nebo je uznat vinnými a odejmout jim právo být volen či právo volit až na dobu deseti let. Ti členové opozičních stran, kteří svůj mandát v letošních volbách obhájili, by přitom byli rozhodnutím soudu o vině automaticky zbaveni funkce. Je mezi nimi i předseda nejsilnější opoziční strany Natthaphong Ruengpanyawut.

Afghánský ženský fotbalový tým opět reprezentuje Afghánistán

Jakmile Tálibán v roce 2021 opětovně převzal vládu nad Afghánistánem, zakázal ženský sport. To ovšem nezastavilo tamní hráčky fotbalu, které ze země úspěšně uprchly. První neoficiální zápas odehrál tým v Kataru ještě tentýž rok a v následujícím roce byl vpuštěn do fotbalové ligy australského státu Victoria. Uznání Mezinárodní

federace fotbalových asociací (FIFA) se ale kvůli nesouhlasu afghánské fotbalové asociace nedočkal.

V minulém roce nicméně FIFA povolila dočasné fungování afghánského ženského uprchlického týmu, ovšem pouze provizorně na dobu jednoho roku. Na konci letošního dubna FIFA změnila své stanovy, čímž umožnila svému výboru schválit afghánský ženský tým na trvalo i bez souhlasu národní asociace. Tým již odehrál několik oficiálních zápasů a čekají jej další.

Zdroje

- Barr, H. & Bergsten, S. (2026, květen). US: Courts Consider Access to Mifepristone via Telehealth. *Human Rights Watch*. Získáno z <https://www.hrw.org/news/2026/05/05/us-courts-consider-access-to-mifepristone-via-telehealth>.
- Bartels, M. (2026, květen). How doctors will handle abortions if mifepristone telehealth access is banned. *Scientific American*. Získáno z <https://www.scientificamerican.com/article/how-doctors-will-handle-abortions-if-mifepristone-telehealth-access-is-banned/>.
- Davles, A. & Araujo, M. (2025, říjen). As Afghan women's soccer squad is announced, players' fight for recognition goes on. *CNN*. Získáno z <https://edition.cnn.com/2025/10/02/sport/soccer-afghan-womens-squad-intl>.
- FIFA and AFC enable Afghan women to represent their country in official matches through landmark governance reform (2026, duben 29). *Inside FIFA*. Získáno z <https://inside.fifa.com/organisation/media-releases/afc-afghan-women-official-matches-landmark-governance-reform>.
- Into the judicial jaws: People's Party leaders face a familiar fate (2026, duben 23). *Thai Public Broadcasting Service*. Získáno z <https://world.thaipbs.or.th/detail/into-the-judicial-jaws-peoples-party-leaders-face-a-familiar-fate/61110>.
- Khalil, S. (2023, červenec). Afghanistan women's team representing a country that doesn't recognise them. *BBC*. Získáno z <https://www.bbc.com/sport/football/66282752>.
- Lynch, J. (2022, březen). Afghanistan Women's National Team to play in Victorian leagues. *ESPN*. Získáno z <http://web.archive.org/web/20220318021816/https://www.espn.com.au/football/afghanistan/story/4619380/afghanistan-womens-national-team-to-play-in-victorian-leagues>.
- People's Party vows to mount strong defence (2026, duben 24). *Bangkok Post*. Získáno z <https://www.bangkokpost.com/thailand/politics/3243212/peoples-party-vows-to-mount-strong-defence>.
- Qatar organises friendly match for Afghanistan national women's team at FIFA World Cup™ stadium (2021, listopad 11). *Qatar Football Association*. Získáno z <https://www.qfa.qa/en/news/qatar-organises-friendly-match-for-afghanistan-national-womens-team-at-fifa-world-cup-stadium>.

Simmons-Duffin, S. (2026, květen). The Supreme Court keeps abortion pill mifepristone available by telehealth *Houston Public Media* Získáno z <https://www.houstonpublicmedia.org/articles/news/health-science/healthcare/2026/05/15/551997/mifepristone-supreme-court-louisiana-telehealth/>.

Fotografie

- [1] Nejvyšší soud USA obnovil přístup k léku Mifepristone. Nejvyšší soud 1 USA, Washington, autor: Michaela Luzio Stenzel.

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce: Livia Ivánková a Sára Aiblová

Adhezní řízení jako nástroj ochrany obětí sexuálního násilí

Ondřej Kučera

Ústavní soud ve svém novém rozhodnutí zkritizoval postup obecných soudů, které poškozené přiznaly pouhou desetinu z požadovaných 200 tisíc korun, aniž by své rozhodnutí řádně zdůvodnily. Třetí senát Ústavního soudu zdůraznil, že adhezní řízení nesmí být jen formalitou, ale musí obětem zajistit patřičné zadostiučinění. Ostře pak odmítl snahu obecných soudů přenášet vinu na samotnou oběť.

Rozhodnutí se přidává k rostoucímu množství judikatury Ústavního soudu [1] a svědčí tak o tom, že obecné soudy v této oblasti opakovaně chybují. Podle studie Tomáše Vanči se k náhradě nemajetkové újmy v adhezním řízení přihlásí pouze 1/3 obětí znásilnění. Z toho uspěje se svými nároky alespoň zčásti 60 %. Medián [2] přiznaných nároků je pak vyčíslen na pouhých 50 000 korun. V závěru studie Vanča konstatuje, že velká míra adhezních řízení, jsou-li vůbec zahájena, končí zamítnutím nároků a odkázáním poškozených na občanskoprávní řízení. Dalším „nešvarem“ soudů je pak přiznání poměrně malé částky. Jak se s těmito pochybeními obecných soudů vypořádal v nadepsané věci Ústavní soud?

Obecná východiska nálezu

Na začátku rozhodnutí Ústavní soud zdůraznil podstatu adhezního řízení, které má být považováno za nástroj efektivní ochrany základních práv poškozených a nikoliv jen jako „doplňk trestního procesu“.

Odkázání poškozené na občanskoprávní řízení může zvláště u sexuálního násilí vést k prohloubení původního traumatu. Ústavní soud přitom

Senát Ústavního soudu zkritizoval obecné soudy za přiznání poškozené pouze jedné desetiny požadované náhrady [1]

připomněl, že sexuální autonomie je jedním z nejniternějších aspektů soukromé sféry jednotlivce a jedná se tak o neoddelitelnou součást lidské důstojnosti. Se zásahem do této sféry se pojí právo na náhradu újmy. Při určování výše nároků pak soudy musí přihlídnout ke všem podstatným skutečnostem, jako je forma zavinění nebo způsobený zásah do života oběti.

Smyslem adhezního řízení je umožnit poškozenému dosáhnout uspokojení svých nároků přímo v rámci trestního procesu, aniž by musel podstupovat samostatné civilní řízení. Soudy tak mají zabránit tzv. druhotné viktimizaci, kdy je oběť opětovně vystavena konfrontaci s pachatelem nebo s traumatickými okolnostmi trestného činu.

Aplikace obecných východisek na posuzovanou věc

V části nálezu, věnované použití obecných principů na nynější případ, se třetí senát zaměřil na konkrétní pochybení, kterých se trestní soudy dopustily. Jako zásadní problém identifikoval vnitřní rozpornost samotných rozhodnutí – soudy totiž při rozhodování o vině pachatele vycházely ze znaleckého posudku, který dokládal závažné dopady trestného činu na duševní zdraví stěžovatelky, tyto závěry však nepromítly do rozhodování o výši zadostiučinění, nebo dopad do oblasti stěžovatelčina duševního zdraví dokonce bagatelizovaly.

Do výše zadostiučinění by se však podle Ústavního soudu měla promítnout hlavně újma na zdraví, a to i duševním. Ústavní soud ve své judikatuře dovodil, že obětem v obdobných případech náleží rovněž zadostiučinění za prožité duševní útrapy, tedy za psychické potíže krátkodobějšího rázu. Na jejich prokazování nelze klást stejně vysoké důkazní břemeno jako u prokazování újmy na fyzickém či duševním zdraví, jež se provádí pomocí lékařských zpráv či znaleckých posudků. Obecné soudy však všechny tyto formy zadostiučinění v adhezním řízení ignorovaly. Za další chybu třetí senát označil chybějící zdůvodnění, jak soudy přišly právě na jednu desetinu původně požadované částky.

Nejostřeji se však Ústavní soud vymezil vůči závěru obvodního soudu, že stěžovatelka přispěla k vytvoření podmínek umožňujících spáchání trestného činu. Takový argument označil nepřímo za tzv. victim-blaming [3]. Zároveň připomněl,

Senát Ústavního soudu zkritizoval obecné soudy za přiznání poškozené pouze jednu desetinu požadované náhrady [1]

že trestní soudy nemohou případné přetrvávající pochybnosti o rozsahu újmy kompenzovat tím, že oběť odkážou s převážnou částí svých nároků na občanskoprávní řízení.

Poznámky

- [1] Nález lze zařadit mezi obdobná rozhodnutí o adhezních nárocích z posledních pár let jako jsou V. ÚS 855/24, IV. ÚS 2118/24, III. ÚS 2083/23, II. ÚS 297/22, I. ÚS 1222/22.
- [2] Median, neboli prostřední hodnota ze souboru dat, je v tomto případě adekvátnější než průměrná výše nároků, která vychází na 180 000 Kč. Průměr je v tomto případě zkreslen vysokými hodnotami u malé části případů.
- [3] Victim-blaming (česky obviňování oběti) je chování, kterým přenášíme odpovědnost (nebo její část) za spáchaný čin na oběť. České soudy s tím mají u adhezních nároků spojených se sexuálním násilím bohužel neblahou zkušenost. Jako ukázkový příklad lze uvést parafrázovaný výrok vrchního soudu z obdobné kauzy: „...žila nikoliv příkladným a řádným způsobem života. V tomto směru vrchní soud odkázal na tancování ve spodním prádle, konzumaci alkoholu, tanec s muži na večírku a zprávu gymnázia. Přestože tyto skutečnosti nesnižují vinu obžalovaných, jsou podle vrchního soudu relevantní při rozhodování o adhezním nároku.“

Zdroje

- Nález Ústavního soudu ze dne 23. dubna 2026, sp. zn. III. ÚS 3424/25. Získáno z https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2026/3-3424-25_AN.pdf.
- Nález Ústavního soudu ze dne 11. března 2025, sp. zn. III. ÚS 2083/23. Získáno z https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2025/3-2083-23_AN.pdf.
- Vanča, T. (leden, 2023). Kompenzace újmy obětem znásilnění: jaká je realita? Studie 1/2023. Legal Data Hub, Právnická fakulta UK. Získáno z <https://www.prf.cuni.cz/sites/default/files/uploads/files/LDH2023-1-Kompenzace-ujmy-obetem-znasilneni.pdf>.
- Victim blaming. Heroine.cz. Získáno z <https://www.heroine.cz/slovník/victim-blaming>.
- Frost, J. Mean vs. Median. Statistics by Jim. Získáno z <https://statisticsbyjim.com/glossary/mean-vs-median>.

Fotografie

- [1] Senát Ústavního soudu zkritizoval obecné soudy za přiznání poškozené pouze jednu desetinu požadované náhrady. Budova Ústavního soudu, autor: Jakub Dubják. Upraveno: oříznutí.
- [2] Senát Ústavního soudu zkritizoval obecné soudy za přiznání poškozené pouze jedné desetině požadované náhrady. Budova Ústavního soudu, autor: David Bernard. Upraveno: oříznutí.

Odvolací soud pochybil při práci se znaleckými posudky v citlivém případě týkající se úmrtí novorozence

Marika Staňková

Nejvyšší soud se ve svém únorovém rozsudku zastal rodičů, kteří se domáhali omluvy a odškodnění po nemocnici, ve které zemřelo jejich novorozené dítě. Odvolacímu soudu vytkl fakt, že použil odlišný znalecký posudek než soud prvního stupně a odchýlil se od jeho skutkových zjištění, aniž by sám dokazování zopakoval.

Shrnutí řízení před okresním a krajským soudem

Žalobu podali manželé z Tanvaldu, kterým při porodu zemřel syn. Po žalované nemocnici se domáhali omluvy a zaplacení více než deseti milionů korun jako materiální a nemateriální újmu za to, že pochybením způsobila úmrtí jejich syna. Soud prvního stupně usoudil, že žalovaná postupovala non lege artis, a tedy v rozporu s § 28 odst. 2 ve spojení s § 4 odst. 5 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, neboť neposkytla pacientovi zdravotní služby na náležité odborné úrovni.

Soud prvního stupně v rozsudku konstatoval, že žalovaná provedla císařský řez opožděně, že včas a správně nevyhodnotila kardiokografické záznamy a že pokud by žalovaná postupovala řádně, dítě by se narodilo živé a resuscitovatelné. Tato zjištění byla podložena závěry znaleckého posudku prof. Zdeňka Hájka a znaleckého posudku Ústavu pro péči o matku a dítě. Okresní soud měl k dispozici také posudek znalecké kanceláře Medical Law Advisory, podal ovšem podrobné vysvětlení, proč z něho nevyšel a proč zamítl návrh žalované na vypracování revizního znaleckého posudku.

Odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl. Neztotožnil se s důvody, pro které byly okresním soudem odmítnuty závěry posudku znalecké kanceláře Medical Law Advisory a ustanovil revizním znalcem znalecký

Odvolací soud nemůže měnit skutkové závěry bez zopakování klíčových důkazů [1]

ústav Fakultní nemocnici Bulovka. Po doplnění dokazování odvolací krajský soud usoudil, že žalovaná nenese odpovědnost za vzniklou újmu. Vyšel z informace, že patologické změny na CTG záznamu bylo možné rozpoznat až krátce před operací. Podle jeho závěrů mladší lékařka zaznamenala patologii porodu ve 3:15, starší lékařka ji ve 3:18 potvrdila a okamžitě rozhodla o císařském řezu, který začal ve 3:34. Tento závěr potvrdil i revizní znalecký posudek.

Nejvyšší soud: Změna skutkových závěrů bez dokazování byla chybná

Nejvyšší soud ve svém rozsudku připomněl, že znalecký posudek je jedním z důkazních prostředků, které soud hodnotí jako každý jiný důkaz, avšak nemůže nahrazovat odborné závěry znalce vlastním názorem. Pokud má o posudku pochyb-

nosti, může znalce požádat o vysvětlení, uložit mu doplnění neúplného posudku nebo odstranění nejasností. Jestliže ani tím rozpory nezmizí, může nechat závěry posudku přezkoumat jiným znalcem. S odkazem na svoji předchozí judikaturu Nejvyšší soud dodal, že má-li soud při rozhodování k dispozici dva znalecké posudky s rozdílnými závěry o stejné otázce, musí vysvětlit, který z nich vezme za podklad svého rozhodnutí a z jakých důvodů nevychází ze závěru druhého znaleckého posudku. Pro tuto úvahu je nutné vyslechnout oba znalce.

Odvolací soud pochybil především v tom, že změnil skutkové závěry, ke kterým dospěl soud prvního stupně po výslechu znalců, aniž by tyto důkazy sám zopakoval a sjednal si tak rovnocenný podklad pro jejich hodnocení. Soud měl znovu vyslechnout zpracovatele znaleckých posudků a pokusit se odstranit rozpory v jejich závěrech. Až poté mělo proběhnout případné revizní zkoumání. To, že tak odvolací soud neučinil ani svůj postup dostatečně nevysvětlil, je podle Nejvyššího soudu v rozporu s jeho judikaturou a s principy spravedlivého procesu.

Neprovedení důkazů a závěr řízení

Nejvyšší soud dále vytkl odvolacímu soudu, že neprovedl důkazní návrhy žalobců na provedení dodatku znaleckého posudku Ústavu pro péči o matku a dítě a na dodatečné výslechy znalců, aniž by dostatečně vysvětlil proč. To je podle něj klíčové především v případech, kdy důkazy předkládá neúspěšná strana a kdy mají navržené důkazy prokázat jiný než soudem zjištěný stav. Tento postup je v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu i nálezem Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2017, sp. zn. II. ÚS 1738/16, který žalobci odkázali ve svém dovolání.

Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil zpátky k dalšímu řízení. Odvolací soud se bude muset sporem zabývat znovu a doplnit dokazování v souladu s názorem dovolací instance. Nálezací soudy by měly postupovat tak, že vyslechnou znalce, jejichž posudky byly předmětem revize, pokud možnost v přítomnosti revizního znalce. Ten na základě doplněných podkladů vypracuje dodatek revizního posudku a odpoví, jestli na svých závěrech setrvává. Bude také muset vysvětlit, kdy začaly

Při rozporu znaleckých posudků musí soud své závěry řádně podložit [1]

údaje z CTG vykazovat patologické hodnoty. Pokud účastníci učiní další důkazní návrhy, jimž soudy nevyhoví, budou muset adekvátně vysvětlit, proč se tak stalo.

Zdroje

- Nejvyšší soud (2026, březen). *Nejvyšší soud: Odvolací soud pochybil při práci se znaleckými posudky ve věci odpovědnosti poskytovatele zdravotních služeb za úmrtí novorozence* [tisková zpráva]. Získáno z <https://www.nsoud.cz/pro-verejnost-a-media/tiskove-zpravy/detail/nejvyssi-soud-odvolaci-soud-pochybil-pri-praci-se-znaleckymi-posudky-ve-veci-odpovednosti-poskytovatele-zdravotnich-sluzeb-za-umrti-novorozence>.
- Paseková, E. (2026, březen). Rodiče přišli při porodu o dítě. Soud chyboval ve sporu o odškodné. *Česká justice*. Získáno z <https://www.ceska-justice.cz/2026/03/rodice-prisli-pri-porodu-o-dite-soud-chyboval-ve-sporu-o-odskodne/>.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2026, sp. zn. 25 Cdo 959/2025. Získáno z: https://rozhodnuti.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/FD7B086A3F0E0C01C1258D-CA004D4E0D?openDocument&Highlight=0,
- Vášová, K. (2020, leden). Zjišťování příčinné souvislosti při postupu non lege artis. *Právní prostor*. Získáno z <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/zjistovani-pricinne-souvislosti-pri-postupu-non-lege-artis>.

Fotografie

- [1] Odvolací soud nemůže měnit skutkové závěry bez zopakování klíčových důkazů. Budova Nejvyššího soudu(2), autor: Jakub Dubják. Upraveno: oříznutí.
- [2] Při rozporu znaleckých posudků musí soud své závěry řádně podložit. Nejvyšší soud, autor: Aleš Ležatka.

Monitoring lidskoprávních publikací

Přehled aktuálních článků o lidských právech

Adéla Krejčířová

Vnitrostátní právo

Langhoffer, M. & Nonnemann, F.: Právní aspekty využití umělé inteligence v asistované reprodukci. *Právní rozhledy* 7-8/2026.

Mareš, M.: Notifikační povinnost státního zástupce o použití donucovacích prostředků. *Trestněprávní revue* 1/2026.

Mezinárodní právo a právo Evropské unie

Burda, J.: Právo na účinnou soudní ochranu jako institut limitující procesní autonomii členských států Evropské unie. *Jurisprudence* 2/2026.

Ottová, T.: Pojetí subjektivní stránky u trestní odpovědnosti velitelů (command responsibility) v mezinárodním trestním právu. *Jurisprudence* 2/2026.

Ilustrační fotografie [1]

Politologie, mezinárodní vztahy a zahraniční politika

Adamovská, N.: Mezinárodní klimatické normy pod tlakem geopolitické rivality. *Mezinárodní politika*. 21. 5. 2026.

Božková, L.: Změny v rozvojové pomoci: Ukrajina jako zrcadlo proměňujícího se světa. *Mezinárodní politika*. 21. 5. 2026.

Hlušíčková, D.: Ostrov, který se nedal koupit – a pravidla, která přestala platit? *Mezinárodní politika*. 21. 5. 2026.

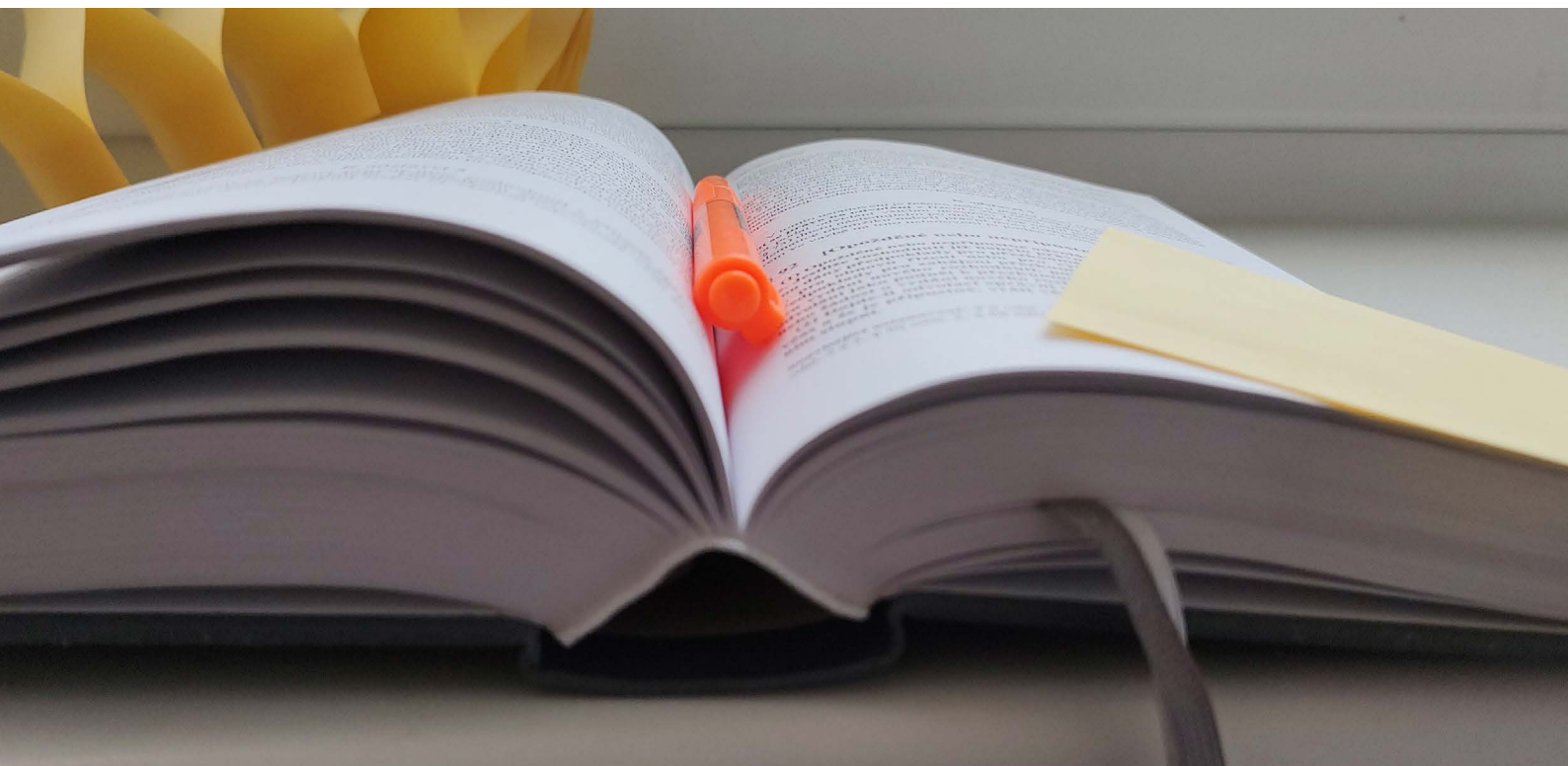
Kuchař, P.: Slábne liberalismus jako norma světového řádu? *Mezinárodní politika*. 21. 5. 2026.

Kyselová, Z. P.: František Ružička: I ve složitém geopolitickém prostředí zůstávají mezinárodní instituce nezbytné. *Mezinárodní politika*. 21. 5. 2026.

Sekerák, M.: Pavel Holländer: Idea svobody v narativech 18. až 21. století. *Acta Politologica* 1/2026.

Fotografie

[1] Ilustrační fotografie. *Právní literatura* (2), autor Jakub Dubják, 6. 8. 2025, upraveno: oříznuto.

Redakce Bulletinu

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce:

Mgr. Nikola Burdová

Nikola vystudovala Právnickou fakultu na Karlově univerzitě v Praze. Vedle lidských práv se zajímá o mezinárodní humanitární právo nebo také o právo trestní. V minulosti se věnovala například dobrovolnictví pro Amnesty International a zúčastnila se stáže v neziskové organizaci zaměřující se na uprchlické a azylové právo. Momentálně pracuje v advokátní kanceláři.

Mgr. Klára Popelková

Klára je studentkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a během studia ji nejvíce oslovilo mezinárodní trestní právo, kterému by se chtěla věnovat i nadále. Absolvovala zahraniční studijní pobyt ve Slovinsku se zaměřením na srovnávací ústavní a mezinárodní právo. Ve volném čase byste ji nejčastěji potkali při sportu, na horách nebo při cestování s batohem na zádech.

Stážisté:

Bc. Lucie Bartáková: Lucie studuje poslední ročník oboru Právo a právní věda na Západočeské univerzitě v Plzni. Na studium navázala po absolvování bakalářského programu Právo v podnikání. Zajímá se o mezinárodní právo veřejné, zejména o mezinárodní trestní soudnictví a válečné právo. Ve volném čase ráda cestuje, píše knihy a poslouchá hudbu.

Lucie Pirklová: Lucie je studentkou pátého ročníku oboru Právo a právní věda na Univerzitě Karlově. Zajímá se o témata mezinárodního trestního a humanitárního práva, což dále prohloubila její stáž u Služby kriminální policie a vyšetřování ČR a dobrovolnictví pro organizaci UNICEF. Mezi její největší koníčky patří cestování a pečení.

Karolína Nešpůrková: Karolína je studentkou 3. Ročníku právnické fakulty Univerzity Karlovy. Absolvovala studijní stáž ve Velké Británii na

Northumbrijské univerzitě, kde se začala věnovat mezinárodnímu trestnímu právu. Momentálně pracuje v advokátní kanceláři se zaměřením na právo AI. Mezi její koníčky se řadí sport, cestování a čtení.

2) Evropský systém ochrany LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Tomáš Opat

Tomáš vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy, kde se věnoval především mezinárodnímu právu a lidským právům. Po škole nastoupil na stáž v NATO, kde působil v sekci politického plánování kanceláře generálního tajemníka. V současné době pracuje jako parlamentní asistent v Evropském parlamentu, kde se věnuje především otázkám týkajícím se výborů pro zahraniční vměšování a dezinformace a pro kulturu a vzdělávání.

Eliška Andrš, BA, MPhil

Eliška vystudovala právo na University of Cambridge a University of Oxford, přičemž na druhé jmenované se zabývala především právem na ochranu osobních údajů. Následně získala zkušenosti v oblasti GDPR a ochrany lidských práv a v současné době pracuje na právním komentáři ohledně EU AI Act pro Institute for Law and AI.

Stážisté:

Adéla Krejčířová: Adéla je studentkou třetího ročníku Právnické fakulty MUNI. Pomvěduje na Ústavu pro otázky soudnictví. Její oblastí zájmu jsou lidská práva a práva LGBTQI+ lidí. V květnu absolvovala kurz v Lyonu, který se zabýval právy queer lidí. Minulý rok dobrovolničila v Lize lidských práv. Ve volném čase čte fantasy knížky nebo háčkuje.

Anna Slezáková: Anna studuje čtvrtý ročník Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Absolvovala stáž v Kanceláři vládního zmocněnce pro zastupování ČR před ESLP a na Odboru lidských práv a transformační politiky Ministerstva zahraničních věcí. Nejvíc ji zajímají témata práven, bioetiky a migrace.

Kryštof Urban: Kryštof je student 5. ročníku Právnické fakulty ZČU v Plzni. Absolvoval zahraniční pobyty ve Francii a Německu. Třetím rokem se věnuje obchodnímu a insolvenčnímu právu v přední české advokátní kanceláři. Dlouhodobě ho zajímají lidská práva, přičemž aktuálně se zaměřuje zejména na otázky náboženské svobody. Ve volném čase se věnuje triatlonu.

3) Mezinárodní politika, byznys a LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Bc. Michaela Luzio Stenzel

Michaela vystudovala Právnickou fakultu Masarykovy univerzity a současně Mezinárodní vztahy a Evropská studia. Zajímá se o mezinárodní politiku, lidská práva a problematiku aplikace mezinárodního práva v kyberprostoru. Absolvovala stáže na Velvyslanectví ČR v Římě a Stálé misi ČR při OSN v New Yorku. Po dokončení studií působila jako OSN Dobrovolnice při Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu v Sarajevu.

Mgr. Radek Tesař

Radek vystudoval Právnickou fakultu Masarykovy univerzity. Záhy po dokončení studia nastoupil jako stážista na Ústavní soud do týmu profesora Wintra. V současnosti již jako asistent působí v týmu místopředsedkyně Ústavního soudu profesorky Ronovské. Zajímá se o problematiku civilního práva procesního, a to zejména o insolvenční právo. Téměř tři roky pracoval v kanceláři insolvenčních správců, odkud se přesunul na praxi na insolvenční úsek ke Krajskému soudu v Brně.

Stážisté:

Madlen Seibertová: Madlen studuje třetím rokem obor Mezinárodní vztahy na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity. Nejvíce se zajímá o postkomunistický prostor a Blízký a Střední východ, a to v kontextu lidských a potažmo ženských práv. Je studentskou redaktorkou univerzitního magazínu. Nejráději tráví volný čas na horách, jízdou na kole nebo četbou.

Kristýna Sýkorová: Kristýna studuje mezinárodní vztahy a politologii na CEVRO Univerzitě a zároveň postgraduální program MPA na Diplomatické akademii. Věnuje se tématům lidských práv, duševního zdraví a ESG, kterým se prakticky přibližuje skrze stáže ve Změně k lepšímu, Škole lidských práv i tvorbou metodických materiálů.

Tobiáš Ševčík: Tobiáš studuje Právo a právní vědu na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Středem jeho zájmu jsou ústavní právo a lidská práva. Působil jako pomocná vědecká síla na katedře ústavního práva a politologie, dříve též překládal. Ve volném čase rád čte, vaří a učí se jazyky. S šálkem ranní kávy nebo čaje je mu hned lépe.

Klára Čepičková: Klára studuje třetí ročník Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Je členkou univerzitního týmu pro lidskoprávní Helga Pedersen Moot Court a pomvěduje na Ústavu pro otázky soudnictví. Nejvíc ji zajímá problematika genderově podmíněného násilí a sociálních rozdílů ve společnosti. Ve volném čase tancuje dancehall a čte.

BLOG NA WEBU CENTRA

Věděli jste, že na Blogu Centra jsou další krátké články o lidskoprávních tématech? Podívejte se zde.

Více na www.centrumlidskaprava.cz

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce:

Mgr. Lívia Ivánková

Lívia je absolventkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity, kde se již během studia začala odborně věnovat problematice lidských práv. Své profesní působení spojila s Nejvyšším soudem, na němž nejprve pracovala jako poradkyně pro otázky evropského práva a následně vedla oddělení analytiky a srovnávacího práva. Ve své práci se dlouhodobě zaměřuje na evropský systém ochrany lidských práv a právo Evropské unie. Odborné zkušenosti si rozšířila také během stáže u Evropského soudu pro lidská práva.

Mgr. Sára Aiblová

Sára vystudovala Právnickou fakultu Masarykovy univerzity. Po dokončení studia nastoupila jako asistentka soudce na Nejvyšší správní soud, kde již dříve opakovaně působila jako praktikantka. S Centrem pro lidská práva a demokracii je spojena od roku 2023, kdy začínala jako stážistka v evropské sekci. Zájem o lidská práva ji provázel i během studijního pobytu na Universiteit Antwerpen a promítl se také do její diplomové práce, v níž se věnovala intersekcio-nální diskriminaci.

Stážisté:

Marika Staňková: Marika je studentka prvního ročníku Právnické fakulty Masarykovy univerzity a zajímá se o lidská práva, právo životního prostředí a propojení práva a žurnalistiky. Ve svém volném čase ráda sportuje, vysedává s kamarády u kafe nebo čaje nebo chodí na koncerty.

Ondřej Kučera: Ondřej studuje na Masarykově univerzitě druhým rokem Právnickou fakultu a prvním rokem obor politologie na Fakultě sociálních studií. Nejvíce ho zajímají ústavní právo a lidská práva. Ve svém volném čase rád cvičí karate, kouká na seriály nebo čte knížky.

Jonáš Hodaň: Jonáš je studentem posledního ročníku na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Absolvoval stáže na Nejvyšším soudě v rámci věcněprávního senátu a na Ústavním soudě v týmu profesorky Ronovské. Předtím pracoval v advokátní kanceláři. Zajímá se především o civilní právo procesní, a to zejména o problematiku opravných prostředků.

Mgr. Gabriela Grünová: Gabriela absolvovala Prf MUNI a nyní je advokátní koncipientkou. V rámci svého studia i praxe se věnovala oblasti domácího násilí, institutu ombudsmana, životního prostředí a zajímá se i o otázky genderové rovnosti. Pletací jehlice u postele, doutnající santalové dřevo nebo kurz sítotisku u ní není nic neobvyklého.

www.centrumlidskaprava.cz